

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ»**

ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНИХ НАУК І СОЦІАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

освітній рівень – бакалавр

на тему: **«УГОРСЬКИЙ ВЕКТОР ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ПРОТЯГОМ 1991–2025 РОКІВ»**

Виконав:

студент 4 року навчання

спеціальності 291 «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»

Свінцов Андрій Сергійович

Керівник

Тараненко Ганна Геннадіївна

доцент, кандидат політичних наук,

доцент кафедри міжнародних відносин

КИЇВ 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНА БАЗА ДОСЛІДЖЕННЯ УГОРСЬКОГО ВЕКТОРА ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ	7
1.1. Визначення зовнішньої політики як складника дослідження угорського вектора зовнішньої політики України.....	7
1.2. Неокласичний реалізм як теоретична основа дослідження угорського вектора зовнішньої політики України.....	9
1.3. Кейс-стаді як метод дослідження угорського вектора зовнішньої політики України.....	12
РОЗДІЛ 2. ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ УГОРСЬКОГО ВЕКТОРА ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ПРОТЯГОМ 1991–2022 РОКІВ	16
2.1. Контекст політичної сфери українсько-угорських відносин протягом 1991–2014 років.....	16
2.2. Політична сфера українсько-угорських відносин у контексті європейської інтеграції України протягом 2014–2022 років.....	18
2.3. Торговельно-економічне співробітництво України та Угорщини.....	22
2.4. Енергетична співпраця між Україною та Угорщиною.....	25
РОЗДІЛ 3. ТРАНСФОРМАЦІЯ УГОРСЬКОГО ВЕКТОРА ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ПІСЛЯ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РОСІЇ В УКРАЇНУ ПРОТЯГОМ 2022–2025 РОКІВ	28
3.1. Сучасні виклики та перспективи політико-економічної співпраці України та Угорщини.....	28
3.2. Гуманітарно-безпекова сфера угорського вектора зовнішньої політики України в умовах війни Росії проти України.....	33
3.3. Енергетична сфера угорського вектора зовнішньої політики України в контексті повномасштабної російської війни проти України.....	38
ВИСНОВКИ	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	49
АНОТАЦІЯ	66

ВСТУП

З перемогою Революції Гідності в Україні у 2014 році, українська держава остаточно закріпила свій раніше обраний курс на інтеграцію із Європейським Союзом. Після того, як Російська Федерація того ж року анексувала Крим та окупувала окремі райони Донецької та Луганської областей, до курсу України на вступ до Європейського Союзу (спочатку декларативно, а згодом і юридично) додався курс на вступ до Організації Північноатлантичного договору (Верховна Рада України, 2017). Отже, із закріпленням європейської та євроатлантичної інтеграції України, особливого значення набули відносини України зі своїми західними сусідами, що є членами ЄС та НАТО, а саме – їх підтримка вступу України до цих об'єднань. Однією з таких країн є Угорщина.

Двосторонні відносини України з Угорщиною, попри доволі позитивну динаміку протягом перших років української незалежності (і навіть попри підтримку останньою українського євроінтеграційного та євроатлантичного курсу), вже в середині 2000-х почали наштовхуватися на перепони – як пов'язані із Росією (транзит російських енергоресурсів), так і двостороннього характеру (питання прав угорської національної меншини) (Максак & Герасимчук, 2020). Це підкреслило наявність проблемних питань в українсько-угорських відносинах із перспективою їх подальшого погіршення, якщо не зосередитися на їх вирішенні.

Від початку російської війни проти України у 2014 році двосторонні відносини України та Угорщини зазнали суттєвих змін. Зокрема, попри початкову підтримку України в її протистоянні російській агресії, двосторонні відносини почали знову погіршуватися з тих самих причин, що й у 2000-х роках: починаючи з використання Росією енергетичного шантажу та спільного шкоди від антиросійських санкцій ЄС і закінчуючи негативною реакцією офіційного Будапешта до впливу на угорську закарпатську меншину ухвалених Україною Законів «Про освіту» (Верховна Рада України, 2017) та «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (Верховна Рада України, 2019), (Reuters, 2019). Україна почала стикатися з дедалі більш конфронтаційним

ставленням угорського уряду до Києва та водночас на його сприятливішу позицію щодо Москви (Сидоренко, 2018).

З початку повномасштабного вторгнення РФ в Україну у 2022 році уряд Віктора Орбана значно загострив політичну конфронтацію з Україною. Наслідком цього стало відновлення постійного блокування Будапештом європейської і євроатлантичної інтеграції України (Сидоренко, 2025), а також гальмування введення санкцій Європейським Союзом проти Росії (Reuters, 2022). Отже, суперечність між стратегічною потребою України у співпраці з Угорщиною як партнером та реальним станом двосторонніх відносин ілюструє **проблему**, яка потребує подальшого дослідження.

Оскільки Угорщина є не лише сусідом України, а й членом ЄС та НАТО, вона має важіль впливу на успішність європейської і євроатлантичної інтеграції України. Тривала ворожість Будапешта до Києва, яка поступово зростала, створила передумови для блокування Угорщиною українського євроінтеграційного курсу (Сидоренко, 2025). Водночас після повномасштабного вторгнення РФ в Україну у 2022 році українська дипломатія, опинившись у ще більш вразливому становищі, була змушена переосмислити свою стратегію щодо відносин зі своїми найближчими сусідами, зокрема і з Будапештом. Отже, **актуальність** дослідження полягає в необхідності переосмислення української зовнішньої політики щодо Угорщини з урахуванням нових політичних реалій, в яких опинилася українська держава, таких як ескалація російської війни проти України, прогрес України в її інтеграції до ЄС та питання членства України в НАТО.

Метою цього дослідження є визначити основні сфери угорського вектора зовнішньої політики України протягом 1991–2025 років, а також виокремити їх ключові характеристики, виклики та перспективи.

Питання дослідження є таким: якими є основні сфери угорського вектора зовнішньої політики України і як вони змінювалися протягом 1991–2025 років?

Відповідно, **об'єктом дослідження** є угорський вектор зовнішньої політики України, а **предметом** – характеристики основних сфер угорського вектора зовнішньої політики України та їх трансформації протягом 1991–2025 років.

Завдання дослідження полягають у наступних пунктах:

- Визначити та схарактеризувати основні сфери угорського вектора зовнішньої політики України протягом 1991–2014 років.
- Встановити основні зміни в українсько-угорських відносинах, спричинені російською війною проти України протягом 2014–2022 років у контексті європейської інтеграції України.
- З'ясувати ключові зміни в основних сферах угорського вектора зовнішньої політики України після повномасштабного вторгнення Росії в Україну протягом 2022–2025 років.
- Виокремити основні поточні виклики та перспективи політичної та торговельно-економічної сфери угорського вектора зовнішньої політики України.
- Визначити ключові трансформації в енергетичній та гуманітарно-безпековій сферах угорського вектора зовнішньої політики України.

Джерельним фундаментом дослідження є наукові та аналітичні дослідження політичної, торговельно-економічної, енергетичної, гуманітарної та безпекової сфер українсько-угорських відносин, а також звіти українського МЗС та посольства України в Угорщині.

Зокрема, в дослідженні політичної сфери українсько-угорських відносин використано звіти аналітичних центрів — «Національного Інституту стратегічних досліджень» О. Давимуки, «Української призми» Г. Максака й С. Герасимчука, «Political Capital», а також наукові праці В. Бенце., Р. Чіжмодій та ін. Українсько-угорські відносини в контексті європейської та євроатлантичної інтеграції України досліджувалися науковцями А. Лукашенком, І. Тодоровим та ін.

Дослідження торговельно-економічної сфери зосереджується на наукових працях Г. Дугінець, Л. Вдовиченко, М. Палінчака та ін.

Дослідження безпекової сфери двосторонніх відносин спирається на наукові праці К. Мелекєсцева, Л. Тота та ін.

Гуманітарна сфера взаємодії України з Угорщиною (зокрема після російського повномасштабного вторгнення у 2022 році) досліджується спираючись на праці Р. Чіжмодій, М. Лісовської та ін.

Метод, який використано в дослідженні – кейс-стаді, оскільки він дозволяє комплексно та детально розглянути угорський вектор зовнішньої політики України в його окремо визначених сферах.

Теорією міжнародних відносин, яка використовується в дослідженні є неокласичний реалізм, який розглядає поведінку держав у міжнародній системі зосереджуючись на впливах на них системних чинників, а також, згідно з яким, внутрішні чинники в державі впливають на поведінку в міжнародній системі, зокрема, на усвідомлення загроз і формування пріоритетів (Rose, 1998).

Структурними складниками дослідження є вступ, три розділи, висновки, список використаної літератури та анотації.

У вступі цього дослідження, окреслена його проблема, актуальність, мета, питання та джерельна база дослідження, а також його об'єкт, предмет та завдання. Також перераховані імена основних науковців та аналітичних центрів, чії дослідницькі й аналітичні роботи та звіти були використані у дослідженні. У першому розділі обґрунтовуються теоретико-методологічні засади дослідження, такі як ключові дефініції дослідження, його теоретична основа та методологічний базис. У другому розділі досліджуються основні сфери угорського вектора зовнішньої політики України протягом 1991–2022 років, їх засади та зміни в контексті української європейської та євроатлантичної інтеграції, а також російської війни проти України протягом 2014–2022 років. У третьому розділі досліджуються трансформації основних сфер угорського вектора зовнішньої політики України після повномасштабного вторгнення РФ в Україну протягом 2022–2025 років.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНА БАЗА ДОСЛІДЖЕННЯ УГОРСЬКОГО ВЕКТОРА ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

1.1. Визначення зовнішньої політики як складника дослідження угорського вектора зовнішньої політики України

Для точнішого розуміння теми, варто розпочати з встановлення основного терміну, визначення якого є ключовим до розуміння теми угорського вектора зовнішньої політики України. Таким терміном є «зовнішня політика». Підходів до її визначення існує декілька.

Американський політолог Чарльз Германн визначає зовнішню політику як «дискретну цілеспрямовану дію, що є результатом політичного рішення окремої особи або групи осіб... Це не саме рішення, а продукт рішення» (Neack, 2008, с. 9). За Германном, що зовнішню політику не слід плутати з самим процесом ухвалення рішень, оскільки вона є саме його наслідком (Neack, 2008, с. 9). Він також зауважив, що зовнішня політика залишається «занедбаним поняттям», оскільки він вважає, що багато дослідників лише інтуїтивно розуміють її сутність, що, на його думку, перешкоджає створенню комплексних пояснень (Neack, 2008, с. 9).

Ширше визначення запропонував інший американський політолог Джордж Модельскі. Він зазначає, що зовнішня політика – це «система діяльності, що розвивається спільнотами для зміни поведінки інших держав та адаптації власної діяльності до міжнародного середовища» (Vojang, 2018, с. 1). Він підкреслює роль зовнішньої політики як інструменту впливу на поведінку інших держав, наголошуючи як на трансформаційних, так і на стабілізаційних аспектах міжнародних відносин (Vojang, 2018).

Інше тлумачення зовнішньої політики наводить британський дослідник Джозеф Франкель (1963). Він тлумачить зовнішню політику як «рішення і дії, які певною мірою передбачають відносини між однією державою та іншими» (с. 1). Він розглядає зовнішню політику як набір внутрішніх рішень, спрямованих на

зовнішніх акторів, підкреслюючи, що держави взаємодіють із міжнародною системою як через декларації, так і через конкретні дії (с. 1).

Більш комплексний підхід до визначення зовнішньої політики представили американські вчені Норман Паделфорд і Джордж Лінкольн (1976). Вони описують зовнішню політику як «сукупність відносин держави із зовнішнім середовищем» (с. 201). Згідно з ними, зовнішня політика передбачає перетворення загальних національних цілей на конкретні дії для досягнення стратегічних завдань і захисту інтересів (с. 201). Отже, це визначення підкреслює дві основні функції зовнішньої політики: досягнення поставлених цілей і захист національних інтересів.

Американський дипломат Г'ю Гібсон (1944) у своєму визначенні зовнішньої політики спирається на стратегічний вимір. Він визначає зовнішню політику як «всебічний план, заснований на знаннях і досвіді, для ведення державної діяльності у відносинах із рештою світу» (с. 9). Він також наголошує на важливості експертного підходу та стратегічного планування у формуванні зовнішньої політики, а також на необхідності оцінки того, наскільки далеко держава готова йти у просуванні своїх інтересів, використовуючи наявні ресурси (с. 9).

Американська дослідниця Дебора Гернер розширила розуміння зовнішньої політики за межі держав. Зокрема, вона визначає зовнішню політику як «наміри, заяви та дії актора – часто, але не завжди, держави – спрямовані на зовнішній світ та реакцію інших акторів на ці наміри, заяви та дії» (Neack, 2008, с. 9). Отже, її підхід включає не лише дії урядів, а й реакції міжнародних акторів, визнаючи динамічний та інтерактивний характер зовнішньої політики.

Американська вчена Лора Нік (2008), стверджуючи, що традиційні визначення зовнішньої політики надмірно зосереджені на державних акторах, запропонувала включити до розгляду роль недержавних суб'єктів (с. 9). Дослідниця наводить як приклад «міжнародні правозахисні організації, бізнес-структури та релігійні спільноти, які також формують керівні принципи та цілі, що

спрямовують їхні дії на інших міжнародних акторів» (с. 9). За Нік, дослідження зовнішньої політики має охоплювати не лише державні цілі та механізми їх досягнення, а й аналізувати процеси формування цих цілей і чинників, що визначають конкретні дії міжнародних акторів (Neack, 2008, с. 9).

Отже, усі вищезгадані дослідники погоджуються, що зовнішня політика є багатовимірним явищем, що включає ухвалення рішень, їх реалізацію та взаємодію з міжнародним середовищем. Відтак, Германн наголошує на дискретному характері зовнішньої політики як продукту ухвалених рішень, тоді як Модельські розглядає її як систему дій, спрямованих на адаптацію та зміну поведінки інших держав. Франкель наголошує на двоаспектності зовнішньої політики, яка охоплює як декларації, так і конкретні дії. Паделфорд і Лінкольн підкреслюють її стратегічну спрямованість на досягнення національних інтересів, тоді як Гібсон додає до цього важливість планування та експертного підходу. Гернер розширює поняття зовнішньої політики, включаючи до нього не лише державні, а й недержавні актори, що перегукується з підходом Нік, яка закликає враховувати вплив міжнародних організацій та бізнес-структур.

Це дослідження, що зосереджуватиметься на понятті «вектора» зовнішньої політики, ґрунтуватиметься на визначенні Джорджа Модельські, оскільки його визначення наголошує на системному підході та адаптивності й впливі, що добре відображають суть вектора зовнішньої політики як спрямованості та курсу, який розвивається у взаємодії із міжнародним середовищем.

1.2. Неокласичний реалізм як теоретична основа дослідження угорського вектора зовнішньої політики України

Також для глибшого розуміння теми варто окреслити теоретичний складник дослідження, а саме, обґрунтувати вибір теорії, що слугуватиме основою дослідження. У цій роботі, для дослідження угорського вектора української зовнішньої політики в контексті російської війни проти України було обрано

теорію неокласичного реалізму. Вибір цієї теорії обґрунтований її підходом до пояснення поведінки держав у анархічній міжнародній системі, який інтегрує зовнішні фактори, що впливають на поведінку держави, із внутрішніми.

По-перше, неокласичний реалізм ґрунтується на структурних припущеннях неореалізму, визнаючи вплив анархічної міжнародної системи та розподілу влади у ній на формування поведінки держав. Але, на відміну від неореалізму, він не припускає прямої та однакової реакції держав на системні загрози. Замість цього він стверджує, що держави фільтрують зовнішні обмеження через внутрішні політичні та інституційні динаміки (Rose, 1998).

У випадку українсько-угорських відносин ці взаємодії існують у ширшому контексті європейських структурних обмежень, таких як політика розширення ЄС, санкції проти Росії, роль НАТО у забезпеченні безпеки в регіоні та баланс сил між ЄС (підтримуваний США) і Росією (Diesen, 2015). Однак внутрішньополітична орієнтація Угорщини за урядування Віктора Орбана впливає на її зовнішньополітичні рішення щодо України способами, які не можна повністю пояснити лише системними (зовнішніми) факторами, а отже, її дослідження потребує ширшого теоретичного підходу, який враховуватиме внутрішні фактори.

По-друге, хоча неореалізм визначає силу держав переважно через жорстку силу (як-то військова й економічна міць), неокласичний реалізм дає більш комплексне розуміння сили, наголошуючи важливості інституційної сили держави - позиції держави у структурі міжнародної системи (Rose, 1998). Цю інституційну силу демонструє серйозний вплив Угорщини, як члена ЄС і НАТО, на євроатлантичну інтеграцію України, попри слабший військово-економічний потенціал порівняно з Україною.

По-третє, на відміну від неореалізму, який припускає раціональну поведінку держав на основі системних обмежень, неокласичний реалізм наголошує на ролі лідерів та еліт у формуванні результатів зовнішньої політики держави, зокрема їх

поглядів та сприйняття (Rose, 1998). Наприклад, уявлення про безпеку України змінилося після вторгнення Росії в Україну у 2014 році. Водночас зовнішня політика Угорщини, за урядування Віктора Орбана, щодо Росії та України часто прямо суперечить ширшій політиці ЄС та НАТО, членом яких є Угорщина (Diesen, 2015).

По-четверте, неокласичний реалізм стверджує, що держави не реагують на міжнародні тиски однаково, оскільки їх зовнішня політика тісно пов'язана із внутрішніми факторами, як-то тип політичного режиму та інтереси еліт (Rose, 1998). Зокрема, зовнішня політика Угорщини щодо Росії та її війни проти України визначається політичними альянсами Віктора Орбана з прихильниками Росії в Європі та Америці, енергетичними зв'язками з Росією та пропагандою ресентименту всередині країни (Земський & Мудрик, 2024).

По-п'яте, у той час, як неореалізм розглядає міжнародні організації як інструменти великих держав, неокласичний реалізм визнає, що держави, що не належать до великих держав, використовують ці організації стратегічно для просування своїх інтересів (Diesen, 2015). Наприклад, право вето Угорщини у процесах прийняття рішень в ЄС та НАТО дає їй змогу мати непропорційний вплив на рішення, пов'язані з Україною, такі як блокування переговорів щодо вступу України до НАТО, пакетів допомоги від ЄС Україні та санкцій проти Росії. Це демонструє, як внутрішні політичні стратегії взаємодіють з міжнародними інституційними механізмами.

І по-шосте, неокласичний реалізм припускає, що держави не завжди є раціональними акторами й можуть діяти всупереч своїм найкращим інтересам (Rose, 1998). На відміну від неореалізму, який припускає, що держави поведуться раціонально, щоб максимізувати свою безпеку, неокласичний реалізм визнає, що уявлення державних лідерів та еліт, внутрішні обмеження та прорахунки можуть призвести до нераціональних, з погляду державних інтересів, рішень.

Отже, неокласичний реалізм є оптимальною теоретичною основою для дослідження зовнішньої політики України щодо Угорщини в контексті війни Росії проти України, оскільки він стверджує, що: зовнішня політика формується як системними обмеженнями, так і внутрішніми факторами (Diesen, 2015); державна влада визначається не тільки військовою та економічною силою, а й інституційною (Rose, 1998); внутрішня політика та тип політичного режиму впливають на те, як держави формують і реалізують зовнішню політику (Diesen, 2015); сприйняття лідерами та елітами міжнародної системи впливає на те, як держави інтерпретують і реагують на загрози (Rose, 1998); міжнародні організації є платформами, де внутрішні політичні інтереси взаємодіють з системними тисками й де не тільки великі держави, а й менші також, мають можливість просувати свої інтереси (Diesen, 2015); держави не завжди є раціональними акторами й, зокрема й через внутрішні чинники, можуть діяти всупереч своїм найкращим інтересам (Rose, 1998). Отже, неокласичний реалізм, поєднуючи вплив зовнішніх факторів із внутрішніми мотиваціями, дозволяє всебічно дослідити угорський вектор зовнішньої політики України.

1.3. Кейс-стаді як метод дослідження угорського вектора зовнішньої політики України

Методом дослідження угорського вектора зовнішньої політики України було обрано кейс-стаді, тобто розгляд окремих випадків українсько-угорської взаємодії протягом 1991–2025 років, у контексті російської війни проти України. Американський дослідник Г. Кумбс (2022) визначає кейс-стаді як «методологічний підхід у дослідженні, який використовується для отримання глибшого розуміння сучасної проблеми або явища в обмеженій системі» (Coombs, 2022, с. 1). Отже, він є релевантним для використання в дослідженні причин конфліктної позиції угорської влади щодо України, яке, своєю чергою, буде обмежене хронологічними, вимірними та контекстуальними рамками.

По-перше, згідно з Д. Салмонс (2022), «досліднику доручено визначити параметри кейсу, тобто, що включено, а що виключено. Цей процес називається обмеженням кейсу, або встановленням меж» (Salmons, 2021). Отже, метод кейс-стаді дозволяє розділити дослідження українсько-угорських відносин на два контексти, в яких вони досліджуватимуться: контекст російської війни проти України й контекст європейської та євроатлантичної інтеграції України. Враховуючи взаємопов'язаність цих контекстів, а також їх вплив на внутрішню політику як України, так і Угорщини, такий метод дослідження дозволить детальніше дослідити різні аспекти української зовнішньої політики щодо Угорщини.

По-друге, оскільки метод кейс-стаді ґрунтується на використанні багатьох джерел даних (документи, спостереження тощо) і часто зосереджуються на питаннях «як» і «чому», цей метод є релевантним для дослідження взаємодії між ширшим зовнішнім середовищем та внутрішньою структурою або поведінкою досліджуваного об'єкта, тобто, цей метод дозволяє враховувати взаємодію системних і внутрішніх факторів, що відповідає аналітичному підходу неокласичного реалізму, який є теоретичною основою цього дослідження (Salmons, 2021). Зокрема, враховуючи контекст європейської інтеграції України в українсько-угорських відносинах, цей метод дозволяє враховувати вплив внутрішньополітичних факторів в Угорщині в контексті взаємодії з Україною.

По-третє, згідно з цитатою Д. Салмонс (2022), що наводилася щодо першого твердження, дослідник має право встановлювати рамки кейсу (Salmons, 2021). Отже, враховуючи контекст російської війни проти України в українсько-угорських відносинах, цей метод дозволяє розділити хронологічні рамки дослідження українсько-угорських відносин на дві частини: період із 1991 по 2022 рік, як контекст гібридної російської війни проти України та період із 2022 по 2025 рік, як контекст повномасштабного вторгнення Росії в Україну. Це дозволить точніше дослідити зміни, що відбувалися в українсько-угорських відносинах зі зміною масштабу російської агресії проти України.

По-четверте, згідно з Кумбсом (2022), метою кейс-стаді як методу дослідження є «отримання детального та багатовимірного розуміння предмета дослідження» (Coombs, 2022, с. 1). Отже, використання методу кейс-стаді дає змогу поглиблено дослідити характеристики угорського вектора зовнішньої політики України протягом 1991–2025 років в його ключових сферах: політичній, торговельно-економічній, енергетичній та гуманітарно-безпековій. Це, своєю чергою, дозволить отримати краще розуміння сучасних викликів у українсько-угорських відносинах. Отже, має сенс детальніше окреслити ті сфери угорського вектора зовнішньої політики України, які були обрані для дослідження.

Першою сферою дослідження є політична. Важливість цієї сфери полягає в тому, що в ній досліджуються політичні відносини України та Угорщини у контексті двосторонніх відносин країн, а також відносин України з Угорщиною, як члена ЄС і НАТО протягом 1991–2025 років.

Другим сферою є торговельно-економічна. Вона важлива тим, що в ній досліджується історія торговельно-економічних зв'язків між країнами та їх зміни (у тому числі в контексті тіснішої інтеграції України в ЄС) впродовж 1991–2025 років.

Третьою сферою є енергетична. Враховуючи роль в Україні як транзитера російського газу в Угорщину (до січня 2025 року), дослідження енергетичної сфери двосторонніх відносин є релевантним для розуміння загального контексту українсько-угорських відносин.

Четвертим і останнім складником дослідження є гуманітарно-безпекова сфера українсько-угорських відносин, яка набула актуальності після повномасштабного вторгнення Росії в Україну в 2022 році. Гуманітарна – через прийняття Угорщиною значної кількості українських біженців. Безпекова – через відверто ворожу інформаційну політику уряду Віктора Орбана щодо України, відмову Угорщини постачати та дозволити транзит зброї для України через свою

територію, а також блокування фінансування ЄС військової допомоги Україні й членства останньої в НАТО.

Отже, метод кейс-стаді є оптимальним методом дослідження угорського вектора зовнішньої політики України в контексті війни Росії проти України, оскільки він дозволяє дослідити українсько-угорські відносини у взаємозалежних контекстах російської агресії та європейської інтеграції України, що дає змогу врахувати як системні (зовнішньополітичні), так і внутрішньополітичні чинники. Також він дозволяє досліджувати ці відносини у динаміці, розділяючи дослідження на дві хронологічні частини відповідно до етапів російської війни проти України. І, врешті-решт, цей метод дозволяє дослідити ті сфери українсько-угорських відносин, дослідження яких дозволить цілісно оцінити українську зовнішню політику щодо Угорщини: політичну, торговельно-економічну, енергетичну та гуманітарно-безпекову.

РОЗДІЛ 2. ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ УГОРСЬКОГО ВЕКТОРА ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ПРОТЯГОМ 1991–2022 РОКІВ

2.1. Контекст політичної сфери українсько-угорських відносин протягом 1991–2014 років

Характеризуючи угорський вектор зовнішньої політики щодо Угорщини, її можна поділити на два контексти – двосторонніх відносин і євроінтеграційний. Контекст двосторонніх відносин можна хронологічно окреслити як період із 1991 по 2004 рік. Тоді, протягом перших років становлення України як незалежної держави, проявлялася позитивна динаміка в угорському ставленні до України. Зокерма, Угорщина стала третьою державою світу, яка визнала незалежність України, і першою державою світу, в якій відкрилося українське посольство (Посольство України в Угорщині, 2025). Також варто відзначити значну кількість двосторонніх візитів протягом 1991–2004 років, і зокрема тих, які завершилися підписанням двосторонніх документів, як-то: Договір про основи добросусідства та співробітництва між Україною і Угорською Республікою (Верховна Рада України, 1991); Угода та Статут транскордонної асоціації прикордонних регіонів та громад «Карпатський євро регіон» від 1993 року (Скиба, 2013, с. 65); Угода про співробітництво Урядом України і Урядом Угорської Республіки про співробітництво в галузі культури, освіти і науки (Верховна Рада України, 1995) і Постанова державних зборів Угорщини про визнання Голодомору в Україні 1932–1933 років геноцидом від 2003 року (Міністерство закордонних справ України, 2025). Варто також підкреслити, що Україна та Угорщина приєдналися до низки міжнародних угод, що зобов'язують держав-підписантів захищати права національних меншин, як-то: Рамкової Конвенції із захисту національних меншин Ради Європи від 1995 року (Верховна Рада України, 1995), Європейської Хартії регіональних мов та мов національних меншин Ради Європи від 1996 року (Верховна Рада України, 1996). Отже, можна зазначити, що двосторонній вектор української політики щодо Угорщини мав позитивні результати.

Другим контекстом угорського вектора зовнішньої політики України є євроінтеграційний, хронологічні рамки якого можна окреслити від 2004 року дотепер. Він розпочинається із тіснішого співробітництва України з країнами Союзу після його розширення у 2004 році, а також уже публічною декларацією тодішньою українською владою курсу на вступ до ЄС (Сушко & Філіпчук, 2005). У 2005 році Угорщина виступила із підтримкою українського європейського та євроатлантичного курсу, що сприяло розвитку гуманітарного, торговельно-економічного та транскордонного співробітництва між країнами (Ткач, 2009, с. 13-15).

Тоді ж, у середині 2000-х років, почали проявлятися перші проблеми в українсько-угорських відносинах. Тут варто підкреслити, що Україні пощастило не мати з Угорщиною історичних суперечок, які перешкоджали б покращенню відносин (як у випадку із Польщею) (Максак & Герасичмук, 2020). Однак відсутність проблем у минулому компенсувалася проблемами теперішнього (тодішнього) часу. Відтак у 2006 році, під час російського «газового шантажу» України, Угорщина публічно підкреслила важливість хороших відносин із Росією як «надійним постачальником газу», і навіть розширила співпрацю з Газпромом (Максак & Герасичмук, 2020). Це стало першим каменем спотикання в до того, в цілому позитивних відносинах між Україною та Угорщиною.

Але загалом, українська співпраця з Угорщиною продовжилася і по закінченню «газових війн» і зміною влади в Україні у 2010 році, відносини почали відновлюватися. З поверненням до влади в Угорщині Віктора Орбана у 2010 році та зміною ним конституції держави у 2011 році, на двосторонніх зустрічах стало частіше порушуватися питання прав національних меншин в Україні (Максак & Герасичмук, 2020). Воно порушувалося й раніше, ще з середини 2000-х років, однак на початку 2010-х, за сприяння нового угорського уряду, вона набула нового поштовху (Максак & Герасичмук, 2020). Зокрема, у 2010 році, угорський уряд спростив процедуру натуралізації для етнічних угорців закордоном, що спричинило невдоволення з боку сусідніх країн з угорськими національними

меншинами (Максак & Герасичмук, 2020). А у 2011 році, угорський парламент ухвалив Закон «Про вибори депутатів Парламенту Угорщини», який надає представникам угорських національних меншин закордоном з угорським паспортом можливість обирати своє представництво в угорському парламенті (Максак & Герасичмук, 2020). У 2012 році в Україні за президентства В. Януковича ухвалили Закон України «Про засади державної мовної політики», зобов'язало регіони розвивати та використовувати інші мови окрім державної в державному управлінні, адмініструванні та інших сферах, якщо вони є рідними для більш ніж 10% місцевого населення (Верховна Рада України, 2012). Попри те, що закон був ухвалений на догоду Російській Федерації, його ухвалення призвело до надмірних сподівань угорської сторони, які, після Революції Гідності 2013-2014 років, врешті-решт, не виправдалися, що негативно вплинуло на ставлення уряду Віктора Орбана до нової української влади (Максак & Герасичмук, 2020).

2.2. Політична сфера українсько-угорських відносин у контексті європейської інтеграції України та гібридної російської агресії протягом 2014–2022 років

З перемогою Революції Гідності та підписанням Угоди про асоціацію з ЄС у 2014 році, Україна остаточно закріпила свій курс на інтеграцію з ЄС, а після анексії Криму та окупації окремих районів Донецької та Луганської областей Росією – й на інтеграцію з НАТО. Отже, відносини України з Угорщиною, як членом ЄС та НАТО, остаточно перейшли із в євроінтеграційний контекст, в якому основною метою угорського вектора зовнішньої політики України стало забезпечення угорського схвалення на вступ України в ЄС і НАТО.

Політичний сферу українсько-угорських відносин після російського вторгнення у 2014 році можна хронологічно поділити на два періоди: період підтримки України та солідаризації Угорщини з нею (2014-2016 роки) і поступове охолодження відносин, що, врешті-решт, переросло у відкрито конфронтаційне ставлення Угорщини до України й зберігалось аж до повномасштабного вторгнення Росії в Україну (2017-2022 роки).

У перші роки російського гібридного вторгнення в Україну, Угорщина зайняла проукраїнську позицію, підтримавши територіальну цілісність України та санкції ЄС проти Росії (Максак & Герасичмук, 2020). Формально, таку публічну позицію Угорщина займає й досі. Водночас угорські високопосадовці (зокрема, із правлячої партії «Фідес») постійно наголошували на більшій шкоді європейських санкцій проти Росії для самого ЄС і що відновлення прагматичної співпраці з Росією в інтересах Союзу (Вівіен, 2019, с.153). Дослідниця А. Стряпко (2014) вважає, що таке балансування Угорщини між формальною підтримкою України та тісною співпрацею з Росією пояснюється безпековими міркуваннями – а саме тим, що Угорщина зацікавлена географічному в буфері між угорським та російським кордоном (Стряпко, 2014, с. 146).

Однак навіть у цей період стабільних відносин, залишалася проблема прав угорської національної меншини, а точніше, проблема подвійного громадянства та похідних проблем від нього. Як уже було зазначено, у 2010 році угорський уряд спростив процедуру отримання угорського громадянства для представників угорської національної меншини закордоном, а в 2011 році надав їм можливість бути представленими в угорському парламенті (тобто, брати участь у виборах). Отже, до тієї проблеми, що в Україні, де подвійне громадянство не визнається, присутня значна кількість людей із подвійним громадянством (94 тис. за даними угорського уряду станом на 2015 рік (Європейська правда, 2015), до 300 тис. станом на 2019 рік, за даними військової прокуратури України (NV, 2019)), додалося ще й те, що серед цих громадян на Закарпатті деякі угорські партії в передвиборчий період проводять політичну агітацію, чим, зокрема користуються правляча партія «Фідес» та ультраправа партія «Йоббік» (Стряпко, 2019, с. 147). Але в період анексії Криму та активний бойових дій на Сході України, новобрана українська влада, розставивши пріоритети, вирішила не порушувати це питання, що, певною мірою, сприяло позитивним українсько-угорським відносинам у той період.

Однак у 2017 році, українсько-угорські відносини наштовхнулися на ще один камінь спотикання – ухвалений Україною Закон «Про освіту» (Верховна Рада

України, 2017), а точніше пункт у ньому про те, що впродовж навчального періоду, національні меншини, окрім власної мови, мають також обов'язково вивчати державну (Лукашенко, 2020, с. 154). Якщо раніше, угорська влада займала балансуєчу позицію між підтримкою України та збереженням прагматичних відносин з Росією, то після ухвалення закону офіційний Будапешт вдався до більш конфронтаційних кроків, а саме, почав блокувати засідання комісії Україна-НАТО, перешкоджати українській інтеграції з Європейським Союзом та співпраці з Вишеградською четвіркою й перешкоджати роботі українсько-угорських міжурядових комісій (Максак & Герасичмук, 2020). У тому ж 2017 році закон був направлений на розгляд Венеційської комісії: яка надала рекомендації, що їх Україна та Угорщина трактували по різному. Українська сторона внесла зміни в закон відповідно до рекомендацій Венеційської комісії й заявила, що більше змінювати закон на вимогу інших країн не збирається (Радіо Свобода, 2020). Угорщина ж, наголошуючи на необхідності виконання всіх своїх вимог, продовжила «дипломатичну блокаду» України (Тодоров, 2020, с. 650).

Не сприяла розв'язанню проблеми й виключна централізація ухвалення рішень в угорському уряді. Українські учасники урядових робочих груп і урядових комісій стикалися з тим, що домовленості, досягнуті на рівні профільних відомств у рамках цих груп та комісій, були згодом дезавуйовані угорським МЗС чи урядом у Будапешті (Максак & Герасичмук, 2020). Також не сприяли розв'язанню проблеми акцент угорської влади в бік політичних та декларативних заяв, розрахованих на внутрішню аудиторію з метою поляризації, у тому числі для перевиборчої мобілізації угорської меншини Закарпаття (у 2018 році в Угорщині проходили парламентські вибори) (Максак & Герасичмук, 2020).

Новою проблемою в українсько-угорських відносинах став Закон «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (Верховна Рада України, 2019), після ухвалення якого у 2019 році, міністр закордонних справ Угорщини Петер Сійярто заявив, що Україна має «надати гарантії для використання мови меншин в освіті, культурі та державному управлінні» і

«повернути ті права, які угорська меншина вже мала» (Європейська правда, 2021). Тут варто нагадати, що Угорщина схвально поставилася до ухвалення Закону «Про засади державної мовної політики» авторства тодішніх народних депутатів С. Ківалова та В. Колесніченка у 2012 році (Верховна Рада України, 2012), із надією на те, що норма про розширення використання недержавних мов, якщо вони є рідними для більш ніж 10% населення розповсюджуватиметься й на закарпатський ареал розселення етнічних угорців (Максак & Герасичмук, 2020). Його скасування Конституційним Судом у 2018 році вже викликало негативну реакцію угорського уряду, а на ухвалення нового, ще жорсткішого закону, угорська сторона відреагувала продовженням блокування української інтеграції до ЄС та НАТО (Шейко, 2018). Венеційська комісія рекомендувала переглянути деякі норми закону, а також ухвалити додатковий закон про права національних меншин в Україні (Офіс Ради Європи в Україні, 2019), однак виконання рекомендацій комісії затягнулося аж до після повномасштабного вторгнення Росії в Україну в 2022 році.

Нові сподівання на зміни в українській політиці в угорській владі з'явилися після зміни влади в Україні внаслідок президентських та парламентських виборів в Україні 2019 року. Новообрана влада на чолі із президентом Володимиром Зеленським сприймалася як та, що готова до компромісів, на відміну від непоступливої попередньої влади (Секунова & Гаврилюк, 2021, с. 143). Ухвалення у 2020 році Закону «Про повну загальну середню освіту», який готувався із консультаціями представників національних меншин та рекомендаціями Венеціанської комісії, у Будапешті сприйняли позитивно (Тодоров, 2020, 654).

Однак угорську владу знову спіткало розчарування, оскільки новий український уряд, після численних обіцянок переглянути закони про освіту та мову, почали уникати цієї теми, зазначаючи що «мовне питання в Україні не стоїть» (не в останню чергу через громадський тиск) (Офіційне інтернет-представництво Президента України, 2020). А імплементація рекомендацій Венеціанської комісії та відновлення контактів з угорським урядом для винайдення компромісів щодо принципів для сторін питань, розпочалися пізніше, уже після повномасштабного

вторгнення Росії в Україну, в рамках підготовки України до відкриття переговорів про вступ до ЄС.

2.3. Торговельно-економічне співробітництво України та Угорщини

Досліджуючи угорський вектор зовнішньої політики України, неможливо оминати його торговельно-економічну сферу. Зокрема й тому, що він є дуже важливим для обидвох сторін, враховуючи їхнє географічне сусідство. Однак для Угорщини він має додаткове значення через значну угорську меншину, розселену на Закарпатті. Відтак створення умов для полегшення перетину кордону для товарів, послуг, капіталів і людей, що є одним зі стовпів існування Європейського Союзу (European Council, 2025), стало одним із пріоритетів Угорщини, як у рамках двосторонніх відносин на перших етапах української незалежності, так і в рамках європейської інтеграції України.

Отже, торговельно-економічній сфері українсько-угорських відносин приділялася особлива увага. Окрім уже зазначеного договору про Договір про основи добросусідства та співробітництва між Україною і Угорською Республікою (Верховна Рада України, 1991), в рамках торговельно-економічної співпраці, у 1994 році було також укладено Угоду між Міністерством зовнішніх економічних зв'язків України та Міністерством промисловості та торгівлі Угорської Республіки про співробітництво (Верховна Рада України, 1994) і Угоду між Україною та Угорською Республікою про сприяння та взаємний захист інвестицій (Верховна Рада України, 1994) (Вдовиченко, 2024, с. 31). А у 2007 році було укладено Угоду між Урядом України та Урядом Угорської Республіки про економічне співробітництво, за результатами якої було також створено відповідну міжурядову комісію (Верховна Рада України, 2007), (Вдовиченко, 2024, с. 33).

Окремо варто відзначити прогрес у домовленостях України та Угорщини щодо перетину державного кордону, послаблення обмежень щодо торгівлі та транзиту, а також боротьби із контрабандою, результатом якого стали десятки укладених міжурядових та міжпрофільних угод, а також заснування українсько-

угорської міжурядової змішаної комісії з питань транскордонного та прикордонного співробітництва (Вдовиченко, 2024, с. 32-33).

Відтак це сприяло стрімкому зростанню українсько-угорського товарообігу. Зокрема, український експорт та імпорт значно збільшилися, зберігаючи при цьому не дуже стабільне, але загалом позитивне сальдо (Таблиця 2.1).

Рік	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Імпорт	172,0	188,9	270,0	362,3	647,9	802,2	1240,9	1282,6
Експорт	468,5	525,2	849,8	807,6	690,7	946,1	1235,1	1367,1
Товарообіг	640,5	714,1	1119,8	1169,9	1338,6	1748,3	2467,0	2549,7
Сальдо	296,5	336,3	579,8	445,3	42,8	143,9	-5,8	84,5

Таблиця 2.1. Товарообіг з Угорщиною за даними Державної служби статистики України (у млн дол. США) за роками (Ткач, 2009, с. 28).

Пори падіння позитивного сальдо внаслідок світової фінансової кризи 2008 року (Таблиця 2.1), його відновлення і збільшення міждержавного товарообігу продовжувалося аж до російського вторгнення у 2014 році (Таблиця 2.2).

Рік	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Товарообіг	1408,5	2074,6	2667,4	2669,8	2957,4	2973,9	2464,4
Експорт	730,2	860,0	1340,7	1510,2	1556,9	1509,9	909,7
Імпорт	678,3	1214,6	1326,7	1159,6	1400,5	1464,0	1554,7
Сальдо	51,9	-354,5	14,0	350,6	156,4	46,3	-645,0

Таблиця 2.2. Українсько-угорський товарообіг (у млн дол. США) за даними Державної служби статистики України (Палінчак, Приходько, Стеблук, Савка, 2017, с. 73). Таблиця починається з 2010 року, дані за 2009 рік окремо наводить дослідниця Г. Дугінець (Дугінець, 2015, с. 17).

Однак після певного спаду у 2014–2016 роках, рівень торговельно-економічної співпраці між Україною та Угорщиною почав поступово відновлюватися. Відтак у 2018 році українсько-угорський товарообіг зріс на 24,1%,

порівняно з попереднім роком, і склав 1 млрд 646,3 млн дол. (Акерман & Киян, 2018, с. 5), однак він усе ще був далекий від довоєнних значень. Таке повільне відновлення, окрім війни, також пояснюється блокуванням Угорщиною роботи міжурядових комісій двох країн (серед яких були й Спільна міжурядова українсько-угорська комісія з питань економічного співробітництва та Українсько-угорська міжурядова змішана комісія з питань транскордонного та прикордонного співробітництва) через відмову України вносити усі ті зміни до Закону «Про освіту», що їх вимагав уряд Віктора Орбана. Однак варто також відзначити стабільно позитивне сальдо протягом періоду поступового відновлення українською економікою після російського вторгнення у 2014 році (Акерман & Киян, 2018, с. 5).

Основними секторами експорту України до Угорщини протягом багатьох років залишаються сільськогосподарська продукція (кукурудза, соєві боби, насіння соняшнику, цукор з цукрової тростини та з цукрових буряків, зерно тощо); електроенергія; металургійний експорт (електричні машини, проводи та кабелі тощо), продукція хімічної промисловості (вуглеводні циклічні та ациклічні, полімери етилену, руди та концентрати тощо) і деревообробки. (Ткач, 2009, с. 24), (Дугінець, 2015, с. 17), (Вдовиченко, 2024, с. 41). Основними секторами імпорту до України з Угорщини протягом тривалого часу залишалися енергоресурси (нафта, нафтопродукти й газ), лікарські засоби, хімічна продукція (пластмаси, полімери етилену тощо) і продукція приладобудування (електричні машини, кабелі й провідники тощо) (Ткач, 2009, с. 25), (Дугінець, 2015, с. 17), (Вдовиченко, 2024, с. 41).

Останньою суттєвою зміною в економічній сфері українсько-угорських відносин до 2022 року стало тимчасове падіння товарообігу у 2020 році через пандемію COVID-19 із 2813,9 млн дол. до 2663,3 млн дол. із негативним сальдо у 135,7 млн дол. (позитивне 311,7 млн дол. у 2019 році) (Державна служба статистики України, 2020). І хоча у 2021 році торговельний баланс почав стрімко відновлюватися (3193,1 млн дол. із позитивним сальдо 51,1 млн дол.), цю

позитивну динаміку змінило повномасштабне вторгнення Росії в Україну в 2022 році (Державна служба статистики України, 2021).

2.4. Енергетична співпраця між Україною та Угорщиною

Одним із чинників, що став важливим для врахування Україною в її зовнішній політиці щодо Угорщини є російський чинник. Попри те, що російсько-угорські торговельно-економічні відносини зосереджуються в різних сферах, зокрема в банківській сфері та металургії, найбільшою і, відповідно, найважливішою, є енергетична сфера (Івлєва, 2021, с. 57). Транспортування російської нафти й газу по нафто- й газопроводам, розбудова деяких почалася ще за радянських часів і постійно продовжувалася (нафтопровід «Дружба» 1964 року; газопроводи «Ямал-Європа» 1999 року, «Блакитний потік» 2003 року, «Турецький потік» 2020 року, «Північний потік» 2011 року, «Північний потік 2» 2021 року) стало одним із найвпливовіших важелів Російської Федерації на європейські країни і на Угорщину зокрема.

Однак транспортування російських енергоносіїв до Угорщини, з географічних причин, було тісно пов'язано з Україною, оскільки найбільший російський нафтопровід «Дружба» та українська газотранспортна система (ГТС), через які росіяни транспортували свою нафту й газ відповідно, були збудовані ще за радянських часів. Отже, від самого початку української незалежності, угорська сторона була зацікавлена в стабільності України, як не просто сусіда, а транзитера російських енергоносіїв (Ткач, 2009, с. 15).

У перші роки незалежності Україна справно виконувала свій обов'язок як транзитера російських енергоносіїв перед європейськими партнерами, й Угорщиною зокрема. Навіть попри газові конфлікти з Росією 1993-1995 років, коли росіяни призупиняли постачання газу в Україну, аргументуючи це українською заборгованістю і вимагаючи передати у власність частини майнових прав на українську ГТС, тоді, в ході подальших переговорів, українській стороні вдалося вмовити Росію відновити постачання газу (Бажан, 2022, с. 117-118). (В основному,

шляхом поступок Росії щодо розділу Чорноморського флоту, утилізації ядерної зброї, відмови від транзитної плати в обмін на продовження постачання та передачі Росії частини українського озброєння, як-то 8 літаків Ту-160, 3 літаків Ту-95 МС, спроможних нести ядерну зброю, 575 ракет Х-55 та 386 Х-22 (Печерський, 2024)).

Нові нестабільності у постачанні російського газу до Угорщини виникли у 2006 році, коли, після перемоги в Україні «Помаранчевої революції» і двох років «газової війни» Росії проти України, російська сторона односторонньо зупинила постачання російського газу в Україну, знову вимагаючи передати їй у власність українську ГТС (Бажан, 2022, с. 117-118).

Тоді ж стався перший розлом в українсько-угорських відносинах. У січні 2006 року, угорська сторона публічно назвала Росію «надійним постачальником газу», а у відповідь, у лютому 2006 року, російський президент Володимир Путін, під час свого візиту в Угорщину, погодився на створення газових сховищ в Угорщині, із метою набуття Угорщиною статусу регіонального хабу російського газу в Європі (Максак & Герасимчук, 2020). Відтак тема безперешкодного транзиту російського газу в Угорщину стала однією з основних тем українсько-угорських робочих візитів (Максак & Герасимчук, 2020). Після, тимчасових домовленостей у 2006 році та відновлення постачання газу, у січні 2009 року, Росія знову зупинила постачання газу вже не тільки для України, а й для європейських споживачів. Під тиском останніх, у тому числі й Угорщини, як активного реципієнта російського газу, Україна була змушена піти на не вигідний для неї договір, в обмін на відновлення росіянами постачання (Печерський, 2024).

Українсько-російське газове протистояння (у «холоднішій» фазі й вже без особливих наслідків для європейських споживачів) продовжувалася аж до російського вторгнення в Україну у 2014 році, коли Україна відмовилася від закупівлі російського газу й Угорщина, як одна з країн, що підтримала територіальну цілісність України, погодилася забезпечити реверсне постачання газу в Україну протягом гострої фази війни у 2014–2015 роках. Попри тимчасову

зупинку реверсу у вересні 2014 року, угорська сторона згодом відновила й навіть збільшила реверсне постачання газу (Акерман & Киян, 2018, с. 5).

Однак наступним розходженням в українсько-угорських інтересах стала підтримка угорським урядом будівництва Росією нових газопроводів в обхід України протягом 2010-х років, а також забезпечення розгалуженого постачання російського газу в Угорщину (реверсом через Австрію та «Турецьким потоком») (Максак & Герасимчук, 2020). Зокрема, будівництво росіянами «Північного потоку» 2 та розширення газопроводу «Турецький потік» у Центральну Європу викликало занепокоєння української сторони, адже вона розглядає їх як потенційні фінансові втрати транзитної плати, а також безпекову загрозу, із можливістю подальшого російського шантажу та тиску або навіть повномасштабного російського вторгнення, після забезпечення альтернативних шляхів постачання газу європейським споживачам (Максак & Герасимчук, 2020).

У 2019 році, за посередництва та лобіювання ЄС, Україна та Росія уклали 5 річний контракт на продовження транзиту російського газу через українську ГТС для європейських споживачів (Економічна правда, 2019).

1 жовтня 2021 року побоювання української сторони щодо нових спроб російського газового шантажу справдилися: російський «Газпром» із невідомих причин зупинив постачання російського газу через українську ГТС, що своєю чергою, зробило неможливим реверсний імпорт газу з Угорщини для України (Економічна правда, 2021). Цьому передувало підписання у вересні 2021 року контракту між Угорщиною та Росією на 15 років, згідно з яким, Угорщина почне отримувати газ із «Турецького потоку» (Komuves & Than, 2021). Український протест проти договору, направлений Єврокомісії, викликав різко негативну реакцію офіційного Будапешта (Komuves & Than, 2021).

РОЗДІЛ 3. ТРАНСФОРМАЦІЯ УГОРСЬКОГО ВЕКТОРА ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ПІСЛЯ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РОСІЇ В УКРАЇНУ ПРОТЯГОМ 2022–2025 РОКІВ

3.1. Сучасні виклики та перспективи політико-економічної співпраці України та Угорщини

Попри численні конфлікти у двосторонніх відносинах України з Угорщиною до 24 лютого 2022 року, саме повномасштабне російське вторгнення в Україну стало справжнім тестом на міцність для українсько-угорських відносин і для європейської єдності в протистоянні російській агресії проти України. Враховуючи нову політичну конфігурацію, в якій опинилися Україна та Угорщина, вартим буде дослідити українсько-угорську політико-економічну співпрацю у двох контекстах: у контексті війни (санкції та фінансова допомога) і в євроінтеграційному (інтеграція України з ЄС та її похідні).

Досліджуючи контекст війни в українсько-угорських відносинах із початку повномасштабного вторгнення, варто відзначити, що на початку вторгнення офіційний Будапешт солідаризувався з іншими державами ЄС, засудивши російське вторгнення й навіть підтримавши санкції проти Росії (Лісовська, Пістракевич, Бессонова, 2023, с. 140). Однак, як і після російського вторгнення 2014 року, позиція уряду Віктора Орбана щодо російської війни проти України почала стрімко виділятися на фоні позиції інших європейських держав. Зокрема, угорський уряд почав публічно виступати проти будь-яких санкцій проти Росії, аргументуючи це їх неефективністю та необхідністю якнайшвидших перемовин з РФ (Лісовська, Пістракевич, Бессонова, 2023, с. 140-141), а також гальмувати розширення експорту української електроенергії в Європу (Павлиш, 2022). Далі угорський уряд, використовуючи своє право вето в ЄС, розпочав блокування європейських санкційних пакетів, із вимогою їх змін: зокрема, ті санкційні пакети ЄС, які спрямовані на заборону чи обмеження експорту російських енергоресурсів, виторговуючи собі винятки в продовженні її закупки (наприклад, 6-й пакет санкцій ЄС, що обмежував імпорт російської нафти) (European Commission, 2022).

Окрім забезпечення власних торговельних преференцій, Будапешт також почав блокувати індивідуальні санкційні пакети ЄС, із вимогою викреслити зі списку певних осіб: у 2022 році це були, зокрема, настоятель РПЦ патріарх Кирило та постпред Росії в ООН Василь Небензя (Reuters, 2022), а у 2025 р. – 8 російських олігархів та афілійованих із ним осіб, (Payne, 2025). Надалі уряд Віктора Орбана використовуватиме своє право вето майже на кожен ініціативу щодо санкцій проти Росії та допомоги Україні, однак уже не тільки проти Європейського Союзу, а й проти самої України. Відтак у 2023 році Угорщина заблокувала військову допомогу Україні на 500 млн євро, із вимогою виключити угорський OTP Bank зі списку міжнародних спонсорів війни, що його веде НАЗК (Національне агентство з питань запобігання корупції, 2023). Окремо серед ворожих дій Будапешта щодо України варто також відзначити його приєднання до блокади країнам Центрально-Східної Європи імпорту українського зерна у 2023 році, (за безмитним імпортом Євросоюзу, що його ввела Єврокомісія у 2022 році для економічної допомоги Україні), а також одностороннього запровадження додаткових обмежень на імпорт української сільгосппродукції (Associated Press, 2024). Це рішення угорського уряду вирізняється тим, що попри те, що ініціатором блокади української сільгосппродукції стала не Угорщина, уряд Віктора Орбана, разом не впустив можливості доєднатися до неї, попри збільшення українсько-угорської співпраці в аграрній сфері (як, наприклад, двосторонні переговори щодо створення прикордонного аграрного хабу для перероблювання, перевалки й фасування продукції з України, яка йде на експорт у європейські держави (Міністерство аграрної політики та продовольства, 2024).

Щодо торговельно-економічної співпраці між країнами, то тут можна відзначити доволі очікувані тенденції. За підсумками 2022 року український торговельний баланс з Угорщиною продовжив своє постпандемічне зростання: 3293,2 млн дол. із позитивним сальдо в 1248,6 млн дол. (варто зазначити, що в контексті російського вторгнення, цьому також сприяло зняття Європейським Союзом мит введення квот на українську сільгосппродукцію у 2022 році (Державна

служба статистики України, 2022). Однак протягом 2023–2024 років, очікувані негативні тенденції війни почали даватися взнаки на українському товарообігу з Угорщиною: у 2023 році товарообіг зменшився до 2572,8 млн дол. із негативним сальдо у 203 млн дол., а у 2024 році попри його збільшення до 2772,5 млн дол., негативне сальдо збільшилося до 468, 3 млн дол. (Державна служба статистики України, 2025).

У євроінтеграційному контексті українсько-угорських відносин теж відбулося немало змін. Зокрема, у червні 2022 року Україна отримала статус кандидата на членство ЄС (Кабінет Міністрів України, 2022), у в червні 2024 року офіційно розпочалися переговори про вступ України до ЄС, (Кабінет Міністрів України, 2024). Але якщо надання статусу кандидата на членство Україна отримала в розпалі війни, то для початку переговорів про вступ, українській стороні довелося пройти через складні випробування, ініціатором більшої частини з яких став уряд Віктора Орбана. Зокрема, Угорщина послідовно продовжила політику блокування української євроінтеграції, яку вона провадила з 2017 року, вимагаючи змін до законів про освіту, мову та права національних меншин. У вересні 2023 року українська сторона передала дорожню карту щодо необхідних змін угорському урядові, а в листопаді офіційно підтвердила готовність вносити зміни в зазначені закони – рішення, якого ще до 2022 року українська сторона відхиляла (Європейська правда, 2023). У грудні 2023 року Верховна Рада України проголосувала за необхідні законодавчі зміни (Верховна Рада України, 2023), що було схвально оцінено Європейською Комісією, яка виступила посередником і надала Україні рекомендації щодо необхідних розблокування європейської інтеграції України законодавчих змін (Дем'янчук & Яновська, 2025, с. 12).

Однак у січні 2025 року, уряд Віктора Орбана надіслав Києву нові неопублічні вимоги щодо законодавчих змін, наголошуючи, що внесені Україною зміни не повною мірою відповідають їх вимогам (Сидоренко, 2025). Українська сторона на них публічно погодилася й Угорщина розблокувала відкриття переговорів про вступ (Сидоренко, 2025). Пізніше виявилось, що ці нові неопублічні вимоги містили

«прохання» угорської сторони не тільки щодо змін у закони про освіту, мову та права національних меншин, а також зміни у виборчу систему (що сприяло б більшому угорському представництву в парламенті) та збільшення автономії закарпатських регіонів, населених етнічними угорцями (Сидоренко, 2025). У зв'язку з неможливістю впровадженню зараз деяких змін, що їх вимагає угорська сторона (як із політичних, так і з юридичних причин), українська сторона не змогла їх виконати до запланованого відкриття перших кластерів переговорів про вступ України до ЄС у лютому 2025 року. Уряд Віктора Орбана ж, користуючись приводом, заблокував процес відкриття перших кластерів перемовин, традиційно вимагаючи від України представлення плану захисту національних меншин, який враховуватиме його інтереси (Сидоренко, 2025). Станом на час написання роботи, переговори щодо зняття угорського вето все ще тривають.

Окремо варто відзначити фактори опозиції та публічної думки щодо війни Угорщині. Попри те, що із початку 2010-х за безперервного урядування Віктора Орбана, відбувалася ерозія угорських демократичних інституцій, яка досягла свого піка у 2022 році, коли Європейський парламент підтримав резолюцію, що визнає Угорщину «електоральною автократією», будучи членом Європейського Союзу, в Угорщині усе ще залишаються та діють опозиційні сили (European Parliament, 2022). У квітні 2022 року в Угорщині пройшли парламентські вибори, на яких коаліція правлячої партії «Фідес» набрала 49,27% голосів, забезпечивши собі майже дві третини місць у парламенті (135 з 199), тоді як опозиційна коаліція із шістьох партій отримала всього 35% голосів (і після цього розпалася) (Давимука, 2022, с. 12). Попри численні звинувачення правлячої партії у фальсифікації виборів, Віктору Орбану та його уряду вдалося утримати достатньо влади, щоби ухвалювати рішення не оглядаючись на опозицію (Давимука, 2022, с. 13).

Однак із середини 2024 року в Угорщині, на фоні роз'єднаної опозиції, стала набувати популярність новозаснована партія «Гиса» на чолі із Петером Мадяром, яка в кінці 2024 року обігнала в опитуваннях правлячу партію «Фідес» і продовжує посідати 1 місце станом на зараз, з амбіцією на парламентські вибори у 2026 році

(Politico, 2025). Її лідер Петер Мадяр виступає за підтримку України та санкції проти Росії, а у 2024 році, в ході свого візиту до України для зустрічі із закарпатською угорською громадою, він відвідав Стіну пам'яті полеглих за Україну в Києві, підкреслюючи свою підтримку української боротьби (Fenyó & Komuves, 2024). Він також підтримує вступ України до ЄС (орієнтуючись на опозиційне опитування в Угорщині, згідно з яким 58,18% угорців підтримують вступ України до ЄС), однак публічно підкреслюючи, що Україна навряд чи стане членом ЄС і НАТО у найближчі десятиліття, а спроби уряду Віктора Орбана демонізувати вступ України до ЄС є відволіканням уваги від внутрішніх проблем (Fenyó & Szakacs, 2025). Також, Мадяр підтримує ідею референдуму в Угорщині щодо членства України в ЄС, адже це, за його словами, викликає суперечки серед громадян і потребує широкого суспільного обговорення (Fenyó & Szakacs, 2025). Водночас лідер опозиційної партії виступає проти надання збройної допомоги Україні Угорщиною, підкреслюючи, що вони готові долучитися до всіх інших ініціатив щодо підтримки української боротьби (Wax, 2024).

Отже, сучасні політико-економічні проблеми українсько-угорських відносин є, такими ж самими, які були й до 2022 року. Єдиним винятком у політичній сфері є той факт, що попри те, що Україна просунулася далі в процесі євроінтеграції, угорське вето на його продовження все ще діє і тепер ще більше впливає на Україну ніж раніше (адже тепер уряд Віктора Орбана використовує для тиску на Україну й військово-фінансову допомогу ЄС), враховуючи усю складність політичної конфігурації, що в ній опинилася Україна станом на 2025 рік. В торговельно-економічній сфері, українське постпандемічне відновлення докризових обсягів торгівлі з Угорщиною стикнулося із реаліями повномасштабної війни, і почало поступово спадати, навіть за економічної підтримки ЄС (Державна служба статистики України, 2025), а угорська опозиція, попри певну консолідацію після програтських виборів 2022 року, доволі обережно висловлюється стосовно меж підтримки України в війні (Wax, 2024). Підсумовуючи, можна також констатувати, що українсько-угорські політико-економічні відносини перебувають у стані кризи,

яку поглиблює не лише війна, а й, де-факто абсолютна непоступливість офіційного Будапешта.

3.2. Гуманітарно-безпекова сфера угорського вектора зовнішньої політики України в умовах війни Росії проти України

Всупереч офіційній позиції Угорщини щодо російського вторгнення в Україну, не можна не відзначити його послідовність у гуманітарній сфері двосторонніх відносин з Україною. Якщо політична солідаризація Будапешта з Україною та іншими європейськими державами на початку повномасштабного російського вторгнення у 2022 році поступово розвіювалася, то вартою уваги є послідовна відданість уряду Віктора Орбана гуманітарній допомозі Україні. Відтак із самого початку російського повномасштабного вторгнення Угорщина почала приймати українських біженців та надавати гуманітарну допомогу Україні (Чіжмодій, 2023, с. 102). Станом на червень 2022 року, будучи сусідньою до України державою, Угорщина стала третьою (після Польщі та Румунії) країною за кількістю прийнятих українських біженців (1 млн 312 тис.) (Лісовська, Пістракевич, Бессонова, 2023, с. 141).

Однак зміна політичної риторики офіційного Будапешта та неоднозначне ставлення угорських громадян до причин війни, вплинуло і на бажання українських біженців залишатися в Угорщині (Лісовська, Пістракевич, Бессонова, 2023, с. 141). Відтак згідно з даними за той же період, лише близько 20 тис. українців звернулися з проханням про надання притулку саме в Угорщині, на відміну від, наприклад, 1,2 млн у Польщі чи 382 тис. у Чехії (Лісовська, Пістракевич, Бессонова, 2023, с. 142). Більшість українських біженців в Угорщині почали сприймати Угорщину не як країну-прихисток, але як транзитну країну, на шляху до держав, із більш толерантним та лояльним до них ставленням (Лісовська, Пістракевич, Бессонова, 2023, с. 142). Окремо варто відзначити, що на початку повномасштабного вторгнення уряд Віктора Орбана виступив проти активації Європейським Союзом Директиви про тимчасовий захист українських біженців, апелюючи до уже

наявних місцевих на користь угорських правил надання притулку (Лісовська, Пістракевич, Бессонова, 2023, с. 140).

І хоча уряд Віктора Орбана продовжує кооперацію із громадськими та благодійними організаціями в Угорщині, спрямовану на гуманітарну допомогу Україні (зокрема, 5,4 млн євро допомоги і 3,6 млн євро в рамках програми «Угорщина допомагає»), угорський уряд також законодавчо поступово ускладнює інтеграцію тих українських біженців, які вирішили залишитися в Угорщині (Лісовська, Пістракевич, Бессонова, 2023, с. 142). Зокрема, в середині 2024 року, угорський парламент ухвалив закон, згідно з яким біженців із певних областей України не отримуватимуть субсидованого житла та грошової допомоги від уряду (UNICEF, 2024). І хоча Угорщина не єдина країна, що запроваджує подібні обмеження (наприклад, у Норвегії подібні обмеження торкнулися біженців із декількох західних областей України (Government.no, 2024)), вона стала першою державою, яка додала до списку областей, чиї колишні мешканці не підлягають державній допомозі такі області, частини яких є окупованими і безпосередньо прифронтовими (як-то Луганська, Донецька, Херсонська, Запорізька та Сумська області) (UNICEF, 2024). За даними UNICEF, станом на листопад 2024 року, Угорщина від початку війни прийняла близько 5,9 млн українських біженців, з яких 61 тис. знаходяться в Угорщині і 47 тис. з них офіційно звернулися за тимчасовим прихистком до угорського уряду (UNICEF, 2024).

Досліджуючи безпекову сферу українсько-угорських відносин, можна зазначити, що Угорщина посіла особливу позицію серед європейських країн щодо російського повномасштабного вторгнення у 2022 році. Зокрема, попри політичну, економічну та гуманітарну підтримку України на початку, угорський уряд відмовився постачати будь-яку зброю Україні і навіть заборонив її транзит в Україну через свою територію (Лісовська, Пістракевич, Бессонова, 2023, с. 140). Щобільше, Угорщина не підтримала створення тренувальної місії ЄС для українських військових і відмовилася брати в ній участь, окреслюючи межу в наданні навіть символічної допомоги українському спротиву російській агресії

(Лісовська, Пістракевич, Бессонова, 2023, с. 141). Водночас угорський уряд дозволив передислокацію додаткових військ країн-членів НАТО в Угорщину, в рамках укріплення східного флангу НАТО у відповідь на повномасштабне вторгнення Росії в Україну (НАТО, 2025).

Іншим важливим аспектом безпековій сфері угорського вектора зовнішньої політики України є шлях до членства останньої в НАТО. І, як і з інтеграцією України в ЄС (і військово-фінансовою допомогою останнього Україні), українська євроатлантична інтеграція теж де-факто заморозилася через угорське вето (Тарнок, 2021). Однак, відразу після повномасштабного вторгнення, Будапешт на певний час припинив блокування української інтеграції в НАТО і, завдяки цьому, в перші місяці після вторгнення, Україні вдалося провести декілька міністерських зустрічей в рамках НАТО (Сидоренко, 2023). Однак уже восени 2022 року, уряд Віктора Орбана повернувся до своєї традиційної позиції по українській інтеграції в НАТО: відновилися блокування зустрічей як міністерського, так і будь-якого іншого рівня, блокування приєднання України до військових структур при НАТО, а також, безпосередньо Комісії Україна-НАТО (Сидоренко, 2023). І хоча зустрічі на міністерському рівні в рамках Україна-НАТО вдалося відновити завдяки деяким бюрократичним змінам, ініційованими тодішнім генеральним секретарем НАТО Єнсом Столтенбергом, де-факто питання від просто тіснішої структурної інтеграції України в НАТО до повноцінного запрошення й вступу в Організацію усе ще потребують угорської згоди, якої, станом на зараз, не проглядається (Сидоренко, 2023).

Особливим складником безпекової сфери українсько-угорських відносин є її інформаційно-безпековий аспект. Відтак у травні 2022 року, секретар Ради національної безпеки України Олексій Данілов заявив, про начебто плани Угорщини «забрати частину української території» відразу після російського вторгнення (Мелекєсцев, 2023). І хоча доказів, цьому не знайшлося, антиукраїнська та антизахідна пропаганда, що й до повномасштабного вторгнення Росії в Україну

домінувала в угорському інформаційному просторі, значно посилилася (Tóth, 2023).

У дослідженні наративів провладної угорської пропаганди, їх можна розділити на дві частини: розрахованих на внутрішнього споживача (в Угорщині) і на закордонних угорців. Більша частина з них не розраховані на іноземну, неугорську аудиторію, оскільки їх основною метою є виправдання рішень правлячої партії «Фідес» щодо того чи іншого питання (Tóth, 2023).

Наративи, що розраховані на внутрішнього споживача, своєю чергою, можна поділити на ті, що виправдовують загальне ставлення угорської влади до російського вторгнення, на ті, що виправдовують економічні проблеми країни, а також ті, що демонізують Україну та Захід і поліпшують імідж Росії. Більшість наративів провладної угорської пропаганди спрямоване на виправдання ставлення чинної угорської влади до війни намаганнями Угорщини «залишатися нейтральною країною»: «Війна — це конфлікт між двома слов'янськими народами, які зводять рахунки; тому Угорщини це не стосується»; «Захід уже є стороною війни й, постачаючи Україні зброю, сприяє її ескалації, а також хоче втягнути в неї Угорщину» (Tóth, 2023). Інший наратив спрямований на виправдання проросійської політики уряду Віктора Орбана, є те, що саме війна та неефективні санкції Брюсселя спричинили інфляцію та економічні негаразди, а не російський енергетичний шантаж та корумповане й некомпетентне управління державою з боку «Фідес», тому потрібно якнайшвидше домовлятися із Росією про мир і знімати накладені санкції (Tóth, 2023). Серед наративів, що демонізують Україну та Захід, угорська провладна пропаганда просуває те, що, начебто «українські еліти навмисно вбивають своїх земляків», а Захід підтримує Україну, для того, щоби послабити Росію зруйнувати там «традиційні цінності», які Віктор Орбан і партія «Фідес» намагаються застити в Угорщині (Political Capital, 2023, с. 40). З останнього також впливає, що Росія, у цій ситуації, репрезентує нормальність – «традиційні цінності», а Україна й Захід, відповідно – протилежне (Political Capital, 2023, с. 40).

У пропаганді розрахованій на закордонних угорців, зокрема на українських, на додачу до вищезгаданих аргументів про «вирішення рахунків між слов'янськими народами» і про те, що «українські еліти вбивають своїх земляків», провладна угорська пропаганда наголошує на «утисках угорців в Україні», намаганнях «знищити їх націю та культуру», а також на «провальному» українському державному будівництві, із логічним продовженням у вигляді підтримки насильницької зміни кордонів і «повернення» закарпатських угорців в Угорщину (Мелекесцев, 2023, с. 77).

З українською сторони також відбувається протидія угорській пропаганді розрахованій на закарпатських угорців, як із залученням лідерів угорських громад Закарпаття (Радіо Свобода, 2023), так і з залученням українських військових угорського походження (Мелекесцев, 2023, с. 76). Однак оскільки близько 80% угорських медіа (серед яких, у тому числі й закордонні, розраховані на угорську діаспору) контролюються державою або особами, афілійованими із правлячою партією «Фідес» чи особисто Віктором Орбаном, ці зусилля не завжди успішні (Political Capital, 2023, с. 7-8).

Отже, попри політико-економічну підтримку Угорщиною України на початку повномасштабного вторгнення, поступове повернення угорського уряду до своєї звичної позиції вплинуло на гуманітарну та військову сфери угорського вектора зовнішньої політики України. Відтак будучи на початку однією з країн, яка прийняла найбільшу кількість українських біженців (Лісовська, Пістракевич, Бессонова, 2023, с. 141), антиукраїнська медійна кампанія угорської влади змусила багатьох українських біженців використовувати Угорщину як транзитну країну, а не країну-прихисток (Лісовська, Пістракевич, Бессонова, 2023, с. 142). Угорська влада своїми законами, що обмежують можливості українських біженців на отримання допомоги в Угорщині, цьому тільки сприяє (UNICEF, 2024).

На безпекову сферу українсько-угорських відносин, позиція Віктора Orbana вплинула тим, що угорський уряд відмовився постачати Україні зброю (Лісовська, Пістракевич, Бессонова, 2023, с. 140), будь-яким чином брати участь у тренуванні

українських військових (Лісовська, Пістракевич, Бессонова, 2023, с. 141), а також, після невеликої паузи на початку війни, продовжив блокування української інтеграції в НАТО. І хоча, деякий прогрес у зближенні з НАТО в Україні був, завдяки допомозі інших європейських союзників, позиція Угорщина все ще залишає більшість важливих процесів в Альянсі перед Україною неможливими. В інформаційно-безпековій сфері, із початком повномасштабного вторгнення, уряд Віктора Орбана розгорнув повноцінну пропагандистську кампанію з демонізації України та Заходу, та поліпшення іміджу Росії (Tóth, 2023). Цільовою аудиторією цієї пропагандистської кампанії є етнічні угорці, в Угорщині й закордоном, із відповідними меседжами (Tóth, 2023). І хоча українська держава протидіє угорській провладній дезінформації у закарпатських угорських громадах (за підтримки лідерів деяких із цих громад, а також українських військових угорського походження) (Радіо Свобода, 2023), той факт, що угорська держава та афілійовані із партією «Фідес» та Орбаном люди контролюють близько 80% угорських ЗМІ (внутрішніх і діаспоральних), лише ускладнює розв'язання проблеми (Political Capital, 2023, с. 40). Отже, можна констатувати, що зовнішня політика Будапешта щодо України спирається майже виключно на внутрішньополітичні й електоральні міркування, а у такій ситуації, а офіційний Київ, попри можливість ефективно протидіяти провладній угорській пропаганді в громадах угорців в Україні, має доволі обмежений вплив на угорців у самій Угорщині.

3.3. Енергетична сфера угорського вектора зовнішньої політики України в контексті повномасштабної російської війни проти України

Після повномасштабного вторгнення Росії в Україну у 2022 році, енергетична сфера угорського вектора зовнішньої політики України відносин залишилася однією із важливих факторів двосторонніх відносин. І як і до 2022 року, він тісно пов'язаний з угорською співпрацею з Росією. Основним завданням, що його собі поставив уряд Віктора Орбана, було зберегти ці зв'язки, зокрема, стабільне постачання російських нафти й газу в Угорщину (Вдовиченко, 2024, с. 48).

Отже, протягом обговорення та введення перших пакетів санкцій ЄС проти Росії у перші місяці повномасштабного вторгнення, Угорщина (за підтримки деяких інших країн ЄС, залежних від імпорту російських енергоносіїв) успішно використовувала своє право вето для забезпечення собі виняткової позиції і збереження можливості закупки російських нафти й газу (Thorburn, 2024, с. 4).

Однак поки інші країни використовували цю можливість як виграний час для переходу від російських енергоресурсів до інших постачальників, Угорщина не просто не зменшувала об'єми закупки, а й нарощувала їх (Thorburn, 2024, с. 4). Відтак уже в липні 2022 року, Угорщина стала першою європейською країною, яка порушила дипломатичну блокаду Росії, коли міністр закордонних справ Угорщини Петер Сійярто зустрівся із головою російського МЗС Сергієм Лавровим, із наміром домовитися про збільшення закупівель російського газу на 700 млн метрів кубічних (Reuters, 2022). Потім такі візити стали щорічними: у квітні 2023 року Сійярто знову прибув до Москви для зустрічі із представниками «Газпрому» (Reuters, 2023); у липні 2024 року, під час головування Угорщини в Раді Європи, з метою «мирного врегулювання війни», офіційний візит в Москву здійснив уже сам угорський прем'єр (проте підкреслюючи, що візит відбувається виключно в рамках двосторонніх відносин Угорщини та Росії (Представництво Європейського Союзу в Україні, 2024)). Також в грудні 2024 р. в Москву знову приїхав голова угорського МЗС Сійярто, з метою обговорити війну та постачання російських енергоносіїв в Угорщину (Euronews, 2024).

Однак особливої уваги варті безпосередні українсько-угорські відносини в контексті ролі України як транзитера російського газу. Україна була транзитером російської нафти й газу через свою газотранспортну систему (ГТС) згідно з контрактом з «Газпромом», підписаним у 2019 році і розрахованим до 2025 року (Економічна правда, 2019). Можливість одностороннього припинення Україною транзиту обговорювалася відразу після початку повномасштабного вторгнення, однак була доволі швидко відкинена із трьох основних причин: по-перше, країнам-членам ЄС, що залежали від російських енергоносіїв потрібен був час, що

зменшити цю залежність і в перспективі повністю відмовитися від них, а раптове припинення їх постачання могло спричинити енергетичну кризу в цих країнах, що грало б на руку Москві; по-друге, була загроза спровокувати вето цих країн (зокрема Угорщини) на будь-яку допомогу Україні від ЄС, у випадку такого одностороннього рішення, по третє, транзит є юридичним зобов'язанням України перед європейськими партнерами, порушення якого могло б викликати юридичні позови проти України (Степаненко, 2023).

Окремо варто зазначити, що разом із рішенням України про продовження транзиту російських енергоносіїв, продовжилася й російська рентна плата Україні, яку росіяни стабільно сплачували (Орел, 2022). І навіть коли в росіян виникали проблеми з переведенням оплати через санкції, Україні її компенсували споживачі російських енергоресурсів (зокрема, у 2023 році, угорська й словацька нафтові компанії компенсували Україні 10 млн євро, коли в росіян виникли проблеми із переведенням оплати) (Тарасовський, 2022). Водночас продовження транзиту українською ГТС убезпечувало її від безпосередніх ударів з російської сторони й навіть після тимчасових зупинок транзиту через удари РФ по українській енергетичній інфраструктурі, які побічно вплинули на можливості транспортування газу й нафти українською ГТС та нафтопроводом «Дружба» відповідно, їх швидко вдавалося відновлювати (Орел, 2022).

Така конфігурація в енергетичній сфері українсько-російських відносин продовжувалася до 2025 року, коли український транзитний контракт із «Газпромом» закінчився, і перша відмовилася його продовжувати (Міністерство енергетики України, 2025). Уряд Віктора Орбана, у традиційний спосіб, засудив Україну за відмову продовжувати контракт і заявив, що продовжуватиме тиск на Україну і на ЄС, щоби той умовив першу відновити транзит російського газу через свою ГТС (Than & Payne, 2025). Однак Україна від початку повномасштабного вторгнення заявила, що не продовжуватиме контракт, й у Будапешті до цього готувалися: ще з 2023 року, Угорщина почала отримувати азербайджанський газ через «Південний газотранспортний коридор», і навіть домовилася про збільшення

обсягів постачання (Касіян, 2023). Однак, варто підкреслити, що обсяг цих постачань усе ще доволі незначний, порівняно з обсягами постачань російського газу «Турецьким потоком» (Кричковська, 2024).

Окремо варто зазначити відверту відсутність політичної волі Будапешта зменшити залежність від російських енергоносіїв, аргументуючи це значними економічними проблемами в разі ухвалення такого рішення (Thorburn, 2024, с. 4). І хоча ці аргументи мають під собою фактичний фундамент, Угорщина не єдина європейська країна із залежністю від російських енергоносіїв, але єдина, хто не виявляє не виявляє політичної волі докласти зусиль щодо серйозної диверсифікації свого енергетичного імпорту (за винятком Словаччини після перемоги на парламентських виборах у 2023 році Роберта Фіцо). Інші країни ЄС продемонстрували, що зменшення залежності від імпорту російських енергоресурсів є процесом складним, але можливим (Thorburn, 2024, с. 4). Відтак у квітні 2025 року уряд Чехії, однієї з країн ЄС, яка надзвичайно залежала від імпорту російських енергоносіїв, заявив, що вперше в історії країни став повністю незалежним від імпорту російської нафти (Novet, 2025).

Отже, деякий час після повномасштабного вторгнення, енергетична сфера угорського вектора зовнішньої політики України залишалася більш ніж релевантною і ґрунтувалася на ролі України як транзитера російських енергоносіїв до Угорщини. Угорська влада використовувала залежність інших країн ЄС від російських енергоносіїв і необхідність часу в диверсифікації їх закупівель задля збереження свого права на імпорт російських газу й нафти (Thorburn, 2024, с. 4), а й навіть збільшення їх постачання в Угорщину (Thorburn, 2024, с. 4), що було основною темою постійних візитів угорських високопосадовців в Москву із початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну (Касіян, 2023). І хоча Будапешт демонстрував певні наміри щодо диверсифікації постачання, зокрема закуповування газу в Азербайджану, об'єми цих закупівель на порядки менші за імпорт російських газу й нафти українською ГТС та нафтопроводом «Дружба», а після припинення Україною транзиту – «Турецьким потоком» (Кричковська, 2024).

Політичну волю до зменшення залежності й, у перспективі, повну відмову від російських енергоносіїв, подібну до деяких інших енергозалежних від РФ країн Європи, Будапешт не демонструє.

Україна, зі свого боку, під тиском політичних, економічних та юридичних наслідків одностороннього припинення транзиту на початку повномасштабного вторгнення, погодилася продовжити транзит російських енергоносіїв, отримуючи рентні виплати від РФ (Степаненко, 2023). З 1 січня 2025 року, у зв'язку з закінченням строку контракту з «Газпромом» і відмовою України його продовжувати, остання повністю припинила транзит російського газу через свою ГТС (Міністерство енергетики України, 2025). Таким чином, вперше за багато десятиліть, переставши бути транзитною країною і тим самим нівелювавши значення енергетичної сфери в угорському векторі зовнішньої політики України.

ВИСНОВКИ

У ході дослідження було визначено, що основними складниками угорського вектора зовнішньої політики України з 1991 по 2014 рік були політична, торговельно-економічна та енергетична сфери.

Політична сфера двосторонніх відносин протягом 1991–2014 років характеризувалася укладанням договірно-правової бази як фундаменту для подальшої співпраці, а також взаємними гуманітарними ініціативами. У 2004 році, після перемоги «Помаранчевої революції» в Україні, співпраця зміцнилася й перейшла із виключно двостороннього контексту в євроінтеграційний. Принциповим питанням у політичній сфері відносин з Україною для угорської сторони залишалося забезпечення й розширення прав угорської національної меншини в Україні, що особливо загострилося після повернення до влади в Угорщині Віктора Орбана у 2010 році та поступливості тодішнього президента України Віктора Януковича та правлячої тоді в парламенті «Партії регіонів» у цьому питанні (ухвалення закону про «Про засади державної мовної політики» у 2012 році).

Торговельно-економічна сфера у відносинах двох країн, протягом 1991–2014 років, характеризувалася активним розвитком транскордонної співпраці, що включала, полегшення перетину кордону для громадян обох країн, а також товарів, послуг, людей і капіталу. Це відповідало як інтересам угорської сторони, яка бажала налагодити тісніший зв'язок з угорськими громадами в Україні, так і української – з причин географічного сусідства та з метою подальшої інтеграції в ЄС. Торговельно-економічна активність супроводжувалася укладанням договірно-правової бази, створенням відповідних міжурядових та міжгалузевих комісій та зростанням товарообігу. Попри тимчасове зниження торговельно-економічної активності через глобальну фінансову кризу 2008 року, вона відновлювалася аж до російського вторгнення в Україну у 2014 році.

Енергетична сфера українсько-угорських відносин, протягом 1991–2014 років, залишалася однією із найважливіших тем у двосторонніх відносинах – поряд із правами національних меншин. Її значущість зумовлена географічним розташуванням України як транзитера російських енергоносіїв у Європу та радянським спадком у вигляді систем нафто- та газопроводів, що їх СРСР використовував для транспортування нафти й газу до європейських споживачів. Отже, енергетична сфера українсько-угорських відносин характеризувався тим, що Україна взяла на себе роль відповідального транзитера російського газу в Угорщину, а російсько-українські газові війни 1990-х і початку 2000-х років вагомо не вплинули на постачання в Угорщину, а отже, і на двосторонні відносини. Однак російський газовий шантаж середини 2000-х став найпершим серйозним каменем спотикання в українсько-угорських відносинах, коли угорська сторона, хоч і непрямо, але відверто підіграла Москві, окресливши свої пріоритети у відносинах з Україною.

У ході дослідження було встановлено, що основні зміни в українсько-угорських відносинах, що були спричинені російською війною проти України протягом 2014–2022 років, відбувалися переважно в контексті євроінтеграції, який майже повністю замінив собою контекст двосторонніх відносин, і відбувалися одночасно в трьох визначених сферах: політичній, торговельно-економічній та енергетичній. У політичній сфері протягом 2014–2022 років, основною зміною є зміна ставлення офіційного Будапешта до Києва з нейтрально-позитивного на відверто конфронтаційне. На це є дві причини: по-перше, на початку російського вторгнення у 2014 році Будапешт підтримав як українській опір російській агресії, так і санкції ЄС проти Росії. Але, майже відразу, офіційні особи Угорщини почали наголошувати на безперспективності санкцій і більшої шкоди від них країнам ЄС, аніж Росії, і, відповідно, необхідності їх негайного зняття, що негативно вплинуло на відносини з Києвом; по-друге, ухвалення Закону «Про освіту» 2017 році та Закону «Про мову» 2019 році, певні положення яких Будапешт сприйняв як наступ на права угорської меншини. Внесені Україною рекомендації Венеційської комісії

до цих законів не задовольнили Будапешт, який постійно висував додаткові вимоги. Невиконання цих вимог призвело до блокування Угорщиною інтеграції України з ЄС та НАТО (там, де це було можливо), а також блокуванням роботи українсько-угорських міжурядових та міжгалузевих комісій. Попри певне «потепління» у двосторонніх відносинах після зміни влади в Києві у 2019 році, сподівання Будапешту на серйозні поступки України не справдилися.

У торговельно-економічній сфері, протягом 2014–2022 років, основною зміною було загальне падіння обсягів двосторонньої торгівлі внаслідок російського вторгнення 2014 року, а також той факт, що попри поступове відновлення торговельно-економічної активності між країнами, воно так і не досягло довоєнного рівня. Першу хвилю відновлення торговельно-економічної активності між країнами (2016–2020 роки) зупинила пандемія COVID-19, а другу (2021–2022 роки) – повномасштабне російське вторгнення 2022 року.

В енергетичній сфері, протягом 2014–2022 років, основними змінами стали запровадження реверсного постачання газу з Угорщини в Україну, у зв'язку з відмовою останньої від прямих закупівель російського газу у 2015 році, і підписання нового контракту між українським «Нафтогазом» та російським «Газпромом» щодо транзиту російського газу в Європу (у тому числі й в Угорщину) українською ГТС за активного посередництва ЄС. Також варто зазначити намагання Угорщини диверсифікувати постачання російського газу «Турецьким потоком», в обхід українською ГТС, що було негативно сприйнято в Києві через побоювання нових спроб російського енергетичного шантажу.

У ході дослідження з'ясовано, що значущі зміни відбулися в усіх основних сферах угорського вектора зовнішньої політики України після повномасштабного вторгнення Росії в Україну протягом 2022–2025 років.

Отже, у політичній сфері, протягом 2022–2025 років, основною зміною стало тимчасове зняття урядом Віктора Орбана блокування української європейської інтеграції, що дозволило Україні отримати статус кандидата на членство в ЄС і

офіційно розпочати переговори про вступ. Тимчасовою вона виявилася тому, що уряд Віктора Орбана, врешті-решт, відновив блокування інтеграції України в ЄС та НАТО, вимагаючи законодавчого розширення прав угорської національної меншини, а українські поступки у вигляді певних законодавчих змін, призводили до все нових вимог угорського уряду, що де-факто заморозило процес української євроінтеграції. Також вагомою зміною є те, що уряд Віктора Орбана зробив тему небезпеки подальшого українського зближення з ЄС і НАТО однією з ключових усередині самої Угорщини, так, що угорська опозиція теж доволі обережно висловлюється про ступінь підтримки українського членства в ЄС.

У торговельно-економічній сфері, протягом 2022–2025 років, основними змінами є приєднання Угорщини до держав Центрально-Східної Європи, що односторонньо обмежили імпорт української сільгосппродукції, всупереч рішенню Європейської Комісії про зняття мит та введення квот неї, а також нове падіння торговельної активності між двома країнами, у зв'язку з ескалацією російського вторгнення у 2022 році.

Також ключовою зміною стала актуалізація нової сфери угорського вектора зовнішньої політики України, на додачу до політичної, торговельно-економічної та енергетичної – гуманітарно-безпекової. У цій сфері українсько-угорських відносин, протягом 2022–2025 років, основними змінами стало прийняття Угорщиною значної кількості українських біженців, і водночас створення для них несприятливого середовища на законодавчому рівні та в інформаційному середовищі, для змушення їх до подальшого переїзду з Угорщини в інші країни. Також, у безпековій частині гуманітарно-безпекової сфери, зміною стало тимчасове припинення блокування на інтеграцію України в структури, пов'язані з НАТО, яке врешті-решт відновилося, блокуючи будь-яку ефективну взаємодію України з НАТО на рівні Альянсу в цілому. Також, однією зі змін, стало посилення урядом Віктора Орбана антиукраїнської та проросійської пропаганди, спрямованої на угорців як усередині самої Угорщини, так і на угорську діаспору в Україні, із метою виправдати політичні рішення чинної угорської влади.

В енергетичній сфері двосторонніх відносин протягом 2022–2025 років, основною зміною стала відмова України продовжувати контракт із «Газпромом» щодо транзиту російського газу через свою газотранспортну систему. Попри невдоволення офіційного Будапешту, це рішення не стало несподіванкою для нього, оскільки він забезпечив собі альтернативні маршрути постачання російських енергоносіїв, але від своєї ролі як транзитера російських енергоносіїв, що було однією з основних тем української зовнішньої політики щодо Угорщини протягом десятиліть, Україна остаточно відмовилася.

Отже, основними поточними викликами політичної та економічної сфер угорського вектора зовнішньої політики України є: блокування Угорщиною українською інтеграції в ЄС та НАТО, із вимогами законодавчо розширити права угорської національної меншини для її розблокування (і, зокрема, непоступливість Будапешта у цьому питанні), неоднозначне ставлення угорської опозиції до українського членства в ЄС, а також падіння рівня двосторонньої торговельно-економічної співпраці, у зв'язку з війною та несприятливими діями чинного угорського уряду. Основними поточними перспективами в політичній та торговельно-економічній сферах є публічна згода українського уряду законодавчо розширити деякі права національних меншин, поступова адаптація української економіки до умов війни й продовження функціонування певних українсько-угорських міжурядових проєктів, що може сприяти збільшенню торговельно-економічної активності, а також, можливість перемоги на майбутніх парламентських виборах в Угорщині опозиційних сил (у зв'язку з їх лідируванням в опитуваннях), більш терпимо налаштованих до України та ЄС, аніж уряд Віктора Орбана.

Ключовими трансформаціями в енергетичній та гуманітарно-безпековій сферах угорського вектора зовнішньої політики України стали: створення угорським урядом несприятливих умов для українських біженців (із метою змусити їх покинути країну) після початкового періоду активної допомоги їм, відновлення блокування Угорщиною інтеграції України в структури НАТО, після короткого

періоду його розблокування, посилення угорським урядом антиукраїнської та проросійської пропаганди серед угорців (як усередині Угорщини, так і за її межами) і повна відмова України від ролі транзитера російського газу в Угорщину, яку вона мала протягом багатьох років.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо зовнішньополітичного курсу України) від 18 травня 2017 року [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. — Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=6470&skl=9 (дата звернення: 17.02.2025). — Назва з екрана.
2. Максак Г., Герасимчук С. Історія відносин Україна – Угорщина [Електронний ресурс] // PRISM Ukraine. – 2020. — Режим доступу: <https://prismua.org/історія-відносин-україна-угорщина-я/> (дата звернення: 17.02.2025). — Назва з екрана.
3. Закон України про освіту від 5 вересня 2017 року [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 17.02.2025). — Назва з екрана.
4. Закон України Про забезпечення функціонування української мови як державної від 25 квітня 2019 року [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text> (дата звернення: 17.02.2025). — Назва з екрана.
5. Hungary to block Ukraine's NATO membership over language law [Електронний ресурс] // Reuters. – 2019. — Режим доступу: <https://www.reuters.com/article/us-ukraine-nato-hungary/hungary-to-block-ukraines-nato-membership-over-language-law-idUSKBN1Y823N/> (дата звернення: 17.02.2025). – Назва з екрана.
6. Сидоренко С. Україна без шансів у ЄС та НАТО: деталі скандальної промови Орбана про стратегію Угорщини [Електронний ресурс] // Європейська правда. – 2018. – Режим доступу: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2018/08/1/7085087/> (дата звернення: 17.02.2025). – Назва з екрана.

7. Сидоренко С. Стефанішина підтвердила, що Угорщина заблокувала процес вступу України до ЄС [Електронний ресурс] // Європейська правда. – 2025. – Режим доступу: <https://www.euointegration.com.ua/news/2025/02/16/7205119/> (дата звернення: 17.02.2025). – Назва з екрана.
8. Hungary cannot support new EU sanctions against Russia in present form, Orban says [Електронний ресурс] // Reuters. – 2022. — Режим доступу: <https://www.reuters.com/world/europe/hungary-cannot-support-new-eu-sanctions-against-russia-present-form-pm-orban-2022-05-06/> (дата звернення: 17.02.2025). – Назва з екрана.
9. Neack L. The New Foreign Policy: Power Seeking In A Globalized Era [Електронний ресурс] / Laura Neack. – Lanham, Md. : Rowman & Littlefield Publishers, 2008. – 233 р. – Режим доступу: https://archive.org/details/newforeignpolicy0000neac_x5y7/mode/2up (дата звернення: 14.03.2025). – Назва з екрана.
10. Alieu S. Војанг. The study of foreign policy in international relations [Електронний ресурс] / Alieu S. Војанг. // ResearchGate. – 2018. – Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/330476527_The_Study_of_Foreign_Policy_in_International_Relations (дата звернення: 14.03.2025.) – Назва з екрана.
11. Frankel J. The making of foreign policy [Електронний ресурс] / Joseph Frankel. – London: Oxford University Press, 1963. – 270 р. – Режим доступу: <https://archive.org/details/makingofforeignp0000jose/mode/2up> (дата звернення: 14.03.2025). – Назва з екрана.
12. Padelford N. J., Lincoln, G. A. The dynamics of international politics [Електронний ресурс] / Norman J. Padelford, George A. Lincoln. – New York: Macmillan, 1976. – 512 р. – Режим доступу: <https://archive.org/details/dynamicsofintern0000pade/mode/2up> (дата звернення: 14.03.2025). – Назва з екрана.

13. Gibson H. The road to foreign policy [Електронний ресурс] / Hugh Gibson. – Garden City, N.Y.: Doubleday, 1944. – 214 р. – Режим доступу: <https://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=mdp.39015059428162&seq=25> (дата звернення: 14.03.2025). – Назва з екрана.
14. Gideon Rose. Neoclassical Realism and Theories of Foreign Policy // World Politics. – 1998. – Т. 51, № 1. – С. 144–172. Режим доступу: <https://ir101.co.uk/wp-content/uploads/2018/11/Rose-Neoclassical-Realism-and-Theories-of-Foreign-Policy.pdf> (дата звернення: 17.02.2025). – Назва з екрана.
15. Diesen G. Inter-Democratic Security Institutions and the Security Dilemma: A Neoclassical Realist Model of the EU and NATO After the End of the Soviet Union [Електронний ресурс] / G. Diesen. // East European Quarterly. – 2015. – Випуск. 43, №. 2-3, С. 137-161 – Режим доступу: <https://ssrn.com/abstract=2706045> (дата звернення: 03.03.2025). – Назва з екрана.
16. Земський Ю., Мудрик Ю. The Origins of Viktor Orbán's Pro-Putin Political Sympathies [Електронний ресурс] / Ю. Земський, Ю. Мудрик. // Acta De Historia & Politica: Saeculum XXI. – 2024. – № 07. – С. 57–67. – Режим доступу: <https://doi.org/10.26693/ahpsxxi2024.07.057> (дата звернення: 03.03.2025). – Назва з екрана.
17. Coombs D. Case Study Research Defined [Електронний ресурс] / D. Coombs. // Zenodo. – 2022. – Режим доступу: <https://doi.org/10.5281/zenodo.7604301> (дата звернення: 03.03.2025). – Назва з екрана.
18. Salmons J. Case Study Methodology [Електронний ресурс] / J. Salmons. // SAGE Research Methods Community. – 2021. – Режим доступу: <https://researchmethodscommunity.sagepub.com/blog/case-study-methodology> (дата звернення: 03.03.2025). – Назва з екрана.
19. Політичне співробітництво між Україною та Угорщиною [Електронний ресурс] // Посольство України в Угорщині. – Режим доступу: <https://hungary.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/263-istorija-dvostoronnih-vidnosin> (дата звернення: 29.03.2025). – Назва з екрана.

20. Договір про основи добросусідства та співробітництва між Україною і Угорською Республікою від 6 грудня 1991 року [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/348_004#Text (дата звернення: 29.03.2025). – Назва з екрана.
21. Скиба І. Карпатський єврорегіон 1993-2013 рр. [Електронний ресурс] / І. І. Скиба. // Науковий вісник Ужгородського університету. Сер. : Історія. – 2013. – Вип. 1. – С. 63-72. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuust_2013_1_11 (дата звернення: 29.03.2025). – Назва з екрана.
22. Угода про співробітництво Урядом України і Урядом Угорської Республіки про співробітництво в галузі культури, освіти і науки від 4 квітня 1995 року [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/348_054#Text (дата звернення: 29.03.2025). – Назва з екрана.
23. Визнання Голодомору 1932–1933 років в Україні геноцидом українського народу [Електронний ресурс] // Міністерство закордонних справ України. – Режим доступу: <https://zakordonniukrainci.mfa.gov.ua/golodomor-1932-1933-rokiv-v-ukrayini/viznannya-golodomoru-1932-1933-rokiv-v-ukrayini-genocidom-ukrayinskogo-narodu> (дата звернення: 11.04.2025). – Назва з екрана.
24. Рамкова Конвенція із захисту національних меншин Ради Європи від 1 лютого 1995 року [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_055#Text (дата звернення: 29.03.2025). – Назва з екрана.
25. Європейська Хартія регіональних мов та мов національних меншин від 5 листопада 1992 року [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_014#Text (дата звернення: 29.03.2025). – Назва з екрана.

26. Сушко О., Філіпчук В. Заявка на членство в ЄС: строки й варіанти для України [Електронний ресурс] / О. Сушко, В. Філіпчук. // Дзеркало тижня. — 2005. — — Режим доступу: https://zn.ua/ukr/international/zayavka_na_chlenstvo_v_es_stroki_y_variанти_dlya_ukrayini.html (дата звернення: 29.03.2025). — Назва з екрана.
27. Ткач Д. І. Українсько-угорські відносини новітньої доби [Електронний ресурс] / Д. І. Ткач. // Науковий вісник Дипломатичної академії України. — 2009. — Вип. 15. — С. 78–89. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdau_2009_15_12 (дата звернення: 06.04.2025). — Назва з екрана.
28. Закон України «Про засади державної мовної політики» від 3 липня 2012 року [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5029-17/ed20120703#Text> (дата звернення: 06.04.2025). — Назва з екрана.
29. Бенце В. Аспекти українсько-угорських відносин [Електронний ресурс] / В. Бенце // Міжнародний науковий вісник Ужгородського університету. — 2019. — Випуск 1-2 (19-20), С. 146-156. — Режим доступу: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/30115> (дата звернення: 29.03.2025). — Назва з екрана.
30. Стряпко А. Україна в угорських зовнішньополітичних концепціях: виклики XXI століття / А. Стряпко. // Актуальні питання гуманітарних наук. - 2014. - Вип. 9. - С. 142-148. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apgnd_2014_9_22 (дата звернення: 29.03.2025). — Назва з екрана.
31. Громадянство Угорщини отримали близько 94 тис. жителів Закарпаття [Електронний ресурс] // Європейська правда. — 2015. — Режим доступу: <https://www.euointegration.com.ua/news/2015/02/27/7031332/> (дата звернення: 07.04.2025). — Назва з екрана.
32. До 300 тисяч жителів Закарпаття мають угорські паспорти — військова прокуратура [Електронний ресурс] // Новое Время. — 2019. — Режим

- доступу: <https://nv.ua/ukr/ukraine/events/zakarpattya-do-300-tisyach-zhiteliv-regionu-mayut-ugorski-pasporti-novini-ukrajini-50035508.html> (дата звернення: 07.04.2025). — Назва з екрана.
33. Лукашенко А. В. Українсько-угорські відносини в контексті євроатлантичної інтеграції України [Електронний ресурс] / А. В. Лукашенко. // Наукові записки студентів та аспірантів. Серія «Міжнародні відносини». — 2019. — С. 148-159. — Режим доступу: <https://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/8274/> (дата звернення: 29.03.2025). — Назва з екрана.
34. Україна вноситиме лише рекомендовані Венеціанською комісією зміни до закону про освіту – Кулеба [Електронний ресурс] // Радіо Свобода. — 2020. — Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-zakon-pro-osvitu/30666521.html> (дата звернення: 07.04.2025). — Назва з екрана.
35. Тодоров І. Українсько-угорські відносини у вимірі євроатлантичних прагнень України [Електронний ресурс]. / І. Тодоров. // Україна дипломатична. — 2020. — Випуск XXI. С. 645-657. — Режим доступу: <https://ud.gdip.com.ua/ukrainsko-uhorski-vidnosyny-u-vymiri-ievroatlantychnykh-prahnen-ukrainy.html> (дата звернення: 29.03.2025). — Назва з екрана.
36. Угорський міністр хоче, щоби Україна дозволила державне управління мовами меншин [Електронний ресурс] // Європейська правда. — 2021. — Режим доступу: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2021/06/21/7124683/> (дата звернення: 29.03.2025). — Назва з екрана.
37. Шейко Ю. Угорщина і далі очікує гарантій для меншини в Україні [Електронний ресурс] / Ю. Шейко. // DW. — 2018. — Режим доступу: <https://shortlink.uk/WGNx> (дата звернення: 07.04.2025). — Назва з екрана.
38. Закон про державну мову України не забезпечує балансу між зміцненням української мови та захистом мовних прав меншин, зазначає Венеціанська комісія [Електронний ресурс] // Council of Europe – Office in Ukraine. – 2020. — Режим доступу: <https://www.coe.int/uk/web/kyiv/-/state-language-law-of->

[ukraine-fails-to-strike-balance-between-strengthening-ukrainian-and-safeguarding-minorities-linguistic-rights-says-venice-commis](#) – (дата звернення:

07.04. 2025). – Назва з екрана.

39. Секунова Ю. Гаврилюк Ю. Міжнародна політика України з Угорщиною: проблемні питання у сфері міжнародних відносин [Електронний ресурс] / Ю. Секунова, Ю. Гаврилюк. // Scientific World Journal. — 2021. — Випуск 10, № 2. — Р. 142-145. — Режим доступу: <https://doi.org/10.30888/2663-5712.2021-10-02-044> (дата звернення: 29.03.2025). — Назва з екрану.
40. Володимир Зеленський: Ми маємо захищати право кожної нацменшини вільно жити у своїй країні [Електронний ресурс] // Офіційне інтернет-представництво Президента України. — 2020. — Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/news/volodimir-zelenskij-mi-mayemo-zahishati-pravo-kozhnoyi-nacio-61241> – (дата звернення: 07.04 2025). – Назва з екрана.
41. Deeper single market [Електронний ресурс] // Council of the European Union. — Режим доступу: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/deeper-single-market/> (дата звернення: 04.04.2025). – Назва з екрана.
42. Угода між Міністерством зовнішніх економічних зв'язків України та Міністерством промисловості та торгівлі Угорської Республіки про співробітництво від 11 жовтня 1994 року [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. — Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/348_061#Text (дата звернення: 09.04.2025). – Назва з екрана.
43. Угода між Україною та Угорською Республікою про сприяння та взаємний захист інвестицій від 11 жовтня 1994 року [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. — Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/348_869#Text (дата звернення: 09.04.2025). – Назва з екрана.
44. Вдовиченко Л. В. Сучасні українсько-угорські міждержавні відносини [Електронний ресурс] / Л. В. Вдовиченко. // Робота на здобуття кваліфікаційного ступеня бакалавра: спец. 291 Міжнародні відносини,

- суспільні комунікації та регіональні студії – 2024. – С.1-57 – Режим доступу: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/24500> (дата звернення: 09.04.2025). – Назва з екрана.
45. Угода між Урядом України та Урядом Угорської Республіки про економічне співробітництво від 10 січня 2007 року [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/348_058#Text (дата звернення: 09.04.2025). – Назва з екрана.
46. Палінчак М. М., Приходько В. П., Стеблак Д. М., Савка В. Я. Співробітництво Вишеградської групи та України [Електронний ресурс] / М. М. Палінчак, В. П. Приходько, Д. М. Стеблак, В. Я. Савка // Міжнародний науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. Ужгород : Видавничий дім «Гельветика» – 2017. – Випуск 13. Ч. 2. С. 71–77 – Режим доступу: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/15809> (дата звернення: 09.04.2025). – Назва з екрана.
47. Дугінець Г. В. Сучасні особливості зовнішньоторговельних відносин України з Угорщиною [Електронний ресурс] / Г. В. Дугінець. // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2015. – Вип. 2(3). С. 14-19. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpaeiv_2015_3_2_4 (дата звернення: 09.04.2025). – Назва з екрана.
48. Акерман. Ш., Киян Є. Українсько-угорські спільні економічні інтереси та можливості [Електронний ресурс] / Ш. Акерман, Є. Киян. // Міжнародний центр перспективних досліджень (Україна) & Інститут закордонних справ і торгівлі (Угорщина). – 2018. – С. 1-18 – Режим доступу: <https://icps.com.ua/nashi-proekty/analytika/ukrayinsko-uhorski-spilni-ekonomichni-interesy-ta-mozhlyvosti/> (дата звернення: 09.04.2025). – Назва з екрана.

49. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] – 2025. – Режим доступу: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 09.04.2025). – Назва з екрана.
50. Івлєва Є. С. Українсько-угорські відносини в контексті російської агресії: сучасний стан [Електронний ресурс] / Є. С. Івлєва. // History, Political Science, Philosophy and Sociology: European Development Direction. International scientific conference. – Рига : Baltija Publishing, – 2021. – С. 56–59. – Режим доступу: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-120-6-14> (дата звернення: 09.04.2025). – Назва з екрана.
51. Бажан О. Що спричинило і якими є наслідки російсько-українських газових воєн? [Електронний ресурс] / О. Бажан. // Перелом: війна Росії проти України у часових пластах і просторах минувшини. Діалоги з істориками. Київ : Інститут історії України НАН України – 2022. – Кн. 1, Розділ 1. - С. 117-119. – Режим доступу: <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/25061> (дата звернення: 09.04.2025). – Назва з екрана.
52. Печерський А. «Газові війни»: як росія позбавляла Україну зброї та суверенітету [Електронний ресурс] / А. Печерський. // АрміяInform. – 2024. – Режим доступу: <https://armyinform.com.ua/2024/08/30/gazovi-vijny-yak-rosiya-pozbavlyala-ukrayinu-zbroyi-ta-suverenitetu/> (дата звернення: 09.04.2025). – Назва з екрана.
53. Нафтогаз і Газпром уклали новий контракт щодо транзиту газу [Електронний ресурс] // Економічна правда. – 2019. – Режим доступу: <https://epravda.com.ua/news/2019/12/31/655438/> (дата звернення: 09.04.2025). – Назва з екрана.
54. "Газпром" припинив транзит газу в Угорщину через Україну [Електронний ресурс] // Економічна правда. – 2021. – Режим доступу: <https://epravda.com.ua/news/2021/10/01/678331/> (дата звернення: 09.04.2025). – Назва з екрана.
55. Komuves A., Than K. Hungary accuses Ukraine of meddling as it signs Russia gas pact [Електронний ресурс] / A. Komuves, K. Than. // Reuters. – 2021. — Режим

- доступу: <https://www.reuters.com/business/energy/hungary-russias-gazprom-expected-sign-new-long-term-gas-supply-deal-monday-2021-09-27/> – (дата звернення: 17.02.2025). – Назва з екрана.
56. Лісовська М., Пістракевич, О., Бессонова М. Позиції країн Вишеградської групи щодо російсько-української війни: публічний вимір [Електронний ресурс] / М. Лісовська, О. Пістракевич, М. Бессонова. // Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. – 2023. – № 3 (17) (2023). - С. 125-149. – Режим доступу: <https://doi.org/10.29038/2524-2679-2023-03-125-149> (дата звернення: 16.04.2025). – Назва з екрана.
57. Павлиш. О. Угорщина гальмує розширення експорту української електроенергії в Європу – Зеркаль [Електронний ресурс] / О. Павлиш. // Економічна правда. – 2022. – Режим доступу: <https://epravda.com.ua/news/2022/09/20/691684/> (дата звернення: 16.04.2025). – Назва з екрана.
58. Russia's war on Ukraine: EU adopts sixth package of sanctions against Russia [Електронний ресурс] / European Commission. – 2022. – Режим доступу: https://finance.ec.europa.eu/news/russias-war-ukraine-eu-adopts-sixth-package-sanctions-against-russia-2022-06-03_en (дата звернення: 16.04.2025). – Назва з екрана.
59. Hungary holds up EU sanctions package over Patriarch Kirill-diplomats [Електронний ресурс] // Reuters. – 2022. — Режим доступу: <https://www.reuters.com/world/europe/hungary-holds-up-eu-sanctions-package-over-patriarch-kirill-diplomats-2022-06-01/> (дата звернення: 16.04.2025). – Назва з екрана.
60. Payne J. Hungary seeks removal of eight people from EU sanctions on Russia [Електронний ресурс] / J. Payne. // Reuters. – 2025. — Режим доступу: <https://www.reuters.com/world/europe/hungary-seeks-removal-eight-people-eu-sanctions-russia-2025-02-25/> (дата звернення: 16.04.2025). – Назва з екрана.
61. Діалог розпочато: НАЗК призупиняє статус 5 грецьких компаній-перевізників та OTP Bank у переліку міжнародних спонсорів війни на час

- проведення переговорів [Електронний ресурс] // Національне агентство з питань запобігання корупції. – 2023. – Режим доступу: <https://nazk.gov.ua/uk/novyny/dialog-rozpochato-nazk-pryzupynyaye-status-5-gretskyh-kompanij-pereviznykiv-ta-otp-bank-u-pereliku-mizhnarodnyh-sponsoriv-vijny-na-chas-provedennya-peregovoriv/> (дата звернення: 16.04.2025). – Назва з екрана.
62. Hungary will impose new restrictions on agricultural imports from Ukraine [Електронний ресурс] // Associated Press. – 2024. — Режим доступу: <https://apnews.com/article/hungary-ukraine-imports-market-duty-agriculture-food-7c90b154e757f65bda447cc1e2d0f3b4> (дата звернення: 16.04.2025). – Назва з екрана.
63. Віталій Коваль: Важливо налагодити довгострокову співпрацю між українськими та угорськими аграріями [Електронний ресурс] // Міністерство аграрної політики та продовольства України. – 2024. – Режим доступу: <https://minagro.gov.ua/news/vitalii-koval-vazhlyvo-nalahodyty-dovhostrokovu-spivpratsiu-mizh-ukrainskymy-ta-uhorskymy-ahrariiamy?v=6708f1cfe01b2> (дата звернення: 16.04.2025). – Назва з екрана.
64. Зовнішня торгівля України товарами за 2024 рік (експрес-випуск) [Електронний ресурс] // Держстат. – 2025. – Режим доступу: <https://stat.gov.ua/uk/publications/zovnishnya-torhivlya-ukrayiny-tovaramy-za-2024-rik-ekspres-vypusk> (дата звернення: 16.04.2025). – Назва з екрана.
65. Україна отримала статус кандидата на членство в ЄС [Електронний ресурс] // Кабінет Міністрів України. – 2022. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukrayina-otrimala-status-kandidata-na-chlenstvo-v-yes> (дата звернення: 16.04.2025). – Назва з екрана.
66. Україна офіційно розпочала перемовини про вступ з ЄС [Електронний ресурс] // Кабінет Міністрів України. – 2024. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukraina-ofitsiino-rozpochala-peremovyny-pro-vstup-z-ies> (дата звернення: 16.04.2025). – Назва з екрана.

67. В ОПУ кажуть, що готові змінити закон про освіту на фоні "угорських" вимог ЄС [Електронний ресурс] // Європейська правда. – 2023. — Режим доступу: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2023/11/8/7173156/> (дата звернення: 16.04.2025). – Назва з екрана.
68. Закон України Про внесення змін до деяких законів України щодо врахування експертної оцінки Ради Європи та її органів стосовно прав національних меншин (спільнот) в окремих сферах. // Верховна Рада України. – 2023. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3504-20#Text> (дата звернення: 16.04.2025). – Назва з екрана.
69. Дем'янчук О. П., Яновська М. С. Аналіз політики щодо національних меншин у контексті змін до Закону України «Про освіту» (стаття 7: мова освіти) [Електронний ресурс] // Український політико-правовий дискурс. – 2025. — №3. — Режим доступу: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15205087> (дата звернення: 25.04.04.2025). – Назва з екрана.
70. Сидоренко С. 11 вимог Орбана. Як Угорщина знову перетнула червоні лінії у шантажі України на шляху до ЄС [Електронний ресурс] // Європейська правда. – 2025. — Режим доступу: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2025/02/16/7205119/> (дата звернення: 17.02.2025). – Назва з екрана.
71. MEPs: Hungary can no longer be considered a full democracy [Електронний ресурс] // European Parliament. – 2022. — Режим доступу: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20220909IPR40137/meps-hungary-can-no-longer-be-considered-a-full-democracy> (дата звернення: 16.04.2025). – Назва з екрана.
72. Давимука О. Парламентські вибори в Угорщині: переобрання Орбана і наслідки для України та Європи [Електронний ресурс] // Національний інститут стратегічних досліджень. – 2020. — Режим доступу: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/parlamentski-vybory-v-uhorshchyni-pereobrannya-orbana-i> (дата звернення: 17.02.2025). — Назва з екрана.

73. Hungary — National parliament voting intention [Електронний ресурс] // Politico. — 2025. — Режим доступу: <https://www.politico.eu/europe-poll-of-polls/hungary/> (дата звернення: 16.04.2025). — Назва з екрана.
74. Fenyő K., Komuves A. Hungarian opposition leader to deliver aid to damaged Kyiv children's hospital [Електронний ресурс] / К. Fenyő, А. Komuves. // Reuters. — 2024. — Режим доступу: <https://www.reuters.com/world/europe/hungarian-opposition-leader-delivers-aid-damaged-kyiv-childrens-hospital-2024-07-10/> (дата звернення: 16.04.2025). — Назва з екрана.
75. Fenyő K., Szakacs G. Hungarian opposition leader pledges to unlock EU funds if elected [Електронний ресурс] / К Fenyő, G. Szakacs. // Reuters. — 2025. — Режим доступу: <https://www.reuters.com/world/europe/hungarian-opposition-leader-pledges-unlock-eu-funds-if-elected-2025-04-13/> (дата звернення: 16.04.2025). — Назва з екрана.
76. Wax E. EPP's new Hungarian members oppose sending weapons to Ukraine [Електронний ресурс] // Politico. — 2024. — Режим доступу: <https://www.politico.eu/article/european-peoples-party-hungary-weapons-war-in-ukraine-aid-peter-magyar/> (дата звернення: 16.04.2025). — Назва з екрана.
77. Чіжмодій Р. Відносини України з країнами Вишеградської четвірки після повномасштабного воєнного вторгнення Росії [Електронний ресурс] / Р. Чіжмодій. // Міжнародний науковий вісник Ужгородського університету. — 2023. — Вип. 1-2 (27-28). — С. 97-107. — Режим доступу: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/56863> (дата звернення: 17.04.2025). — Назва з екрана.
78. Інформація та допомога для людей України. Притулки та житло. [Електронний ресурс] // UNICEF. — 2024. — Режим доступу: <https://help.unhcr.org/hungary/uk/housing/> (дата звернення: 17.04.2025). — Назва з екрана.
79. The Government is changing the rules: Norway will grant collective protection to fewer Ukrainians [Електронний ресурс] // Government.no. — 2024. — Режим

доступу: <https://www.regjeringen.no/en/aktuelt/the-government-is-changing-the-rules-norway-will-grant-collective-protection-to-fewer-ukrainians/id3055194/>

(дата звернення: 17.04.2025). – Назва з екрана.

80. UNICEF Emergency Response in Hungary [Електронний ресурс] // UNICEF. – 2024. – Режим доступу: <https://www.unicef.org/eca/unicef-emergency-response-office-hungary> (дата звернення: 17.04.2025). – Назва з екрана.

81. Військова присутність НАТО на сході Альянсу [Електронний ресурс] // НАТО. – 2025. – Режим доступу: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/topics_136388.htm?selectedLocale=uk (дата звернення: 17.04.2025). – Назва з екрана.

82. Tarnok B. Why is Hungary ‘blocking’ Ukraine’s NATO accession? [Електронний ресурс] / B. Tarnok // Washington Times. – 2021. – Режим доступу: <https://m.washingtontimes.com/news/2021/jun/25/why-is-hungary-blocking-ukraines-nato-accession/> (дата звернення: 17.04.2025). – Назва з екрана.

83. Сидоренко С. У Орбана забрали вето: як вдалося зняти угорську блокаду зустрічей Україна-НАТО [Електронний ресурс] // Європейська правда. – 2023. – Режим доступу: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2023/03/22/7158449/> (дата звернення: 17.04.2025). – Назва з екрана.

84. Мелекесцев К. Історія України в контексті інформаційних впливів Угорщини [Електронний ресурс] / К. Мелекесцев. // Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету. Серія: Історичні науки. – 2023. – № 63. – С. 72-82. – Режим доступу: <http://visnyk.idgu.edu.ua/index.php/nv/article/view/796> (дата звернення: 17.04.2025). – Назва з екрана.

85. Tóth L. Цитувати брехню означає брехати. Як угорський уряд підсилює російську дезінформацію щодо України [Електронний ресурс] // Вокс Україна. – 2023. – Режим доступу: <https://voxukraine.org/tsytuvaty-brehyu->

[oznachaye-brehaty-yak-ugorskyj-uryad-pidsylyuye-rosijsku-dezinformatsiyu-shhodo-ukrayiny](#) (дата звернення: 17.02.2025). – Назва з екрана.

86. Media hegemony and exporting disinformation across the border [Електронний ресурс] // Political Capital. – 2023. – Режим доступу: https://politicalcapital.hu/news.php?article_read=1&article_id=3311 (дата звернення: 17.04.2025). – Назва з екрана.
87. Угорська громада Закарпаття закликає Орбана та ЄС підтримати переговори про вступ України до блоку [Електронний ресурс] // Радіо Свобода. — 2023. — Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-uhorska-hromada-zakarpatya-vstup-ukrainy-do-es/32726098.html> (дата звернення: 07.04.2025). — Назва з екрана.
88. Thorburn E. Beyond “Russia-Friendly”. Hungary’s Foreign Policy Rationales. [Електронний ресурс] / E. Thorburn // Swedish Defence Research Agency Northern European and Transatlantic Security (NOTS). — 2024. — Режим доступу: <https://www.foi.se/rapportsammanfattning?reportNo=FOI%20Memo%208659> (дата звернення: 18.04.2025). — Назва з екрана.
89. Hungary in talks with Russia about buying more gas [Електронний ресурс] // Reuters. — 2022. — Режим доступу: <https://www.reuters.com/world/europe/hungary-talks-with-russia-about-buying-more-gas-2022-07-21/> (дата звернення: 18.04.2025). – Назва з екрана.
90. Hungary agrees on option for more Russian gas shipments, oil transit fees [Електронний ресурс] // Reuters. — 2023. — Режим доступу: <https://www.reuters.com/business/energy/hungary-agrees-option-more-russian-gas-shipments-oil-transit-fees-2023-04-11/> (дата звернення: 18.04.2025). — Назва з екрана.
91. Заява Високого представника щодо візиту Прем’єр-міністра Угорщини Орбана до Москви [Електронний ресурс] // Представництво Європейського Союзу в Україні. – 2024. – Режим доступу: <https://shorturl.at/y2D2L> – (дата звернення: 18.04.2025). – Назва з екрана.

92. Hungary's foreign minister visits Moscow again to discuss Ukraine conflict and energy [Електронний ресурс] // Euronews. – 2024. — Режим доступу: <https://www.euronews.com/my-europe/2024/12/02/hungarys-foreign-minister-visits-moscow-again-to-discuss-ukraine-conflict-and-energy> (дата звернення: 18.04.2025). – Назва з екрана.
93. Степаненко З. Чи готова Україна до зими? Чому транспортує газ РФ до Європи і коли від нього там відмовляться? Ексклюзив з главою «Нафтогазу» [Електронний ресурс] / З. Степаненко // Радіо Свобода. – 2023. – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/naftohaz-zyma-viynarosiya/32657646.html> (дата звернення: 18.04.2025). – Назва з екрана.
94. Орел І. Навіть під час війни Росія сплачує Україні за транзит газу. Чому ми не можемо відмовитись (і РФ також) [Електронний ресурс] / І. Орел // Forbes Ukraine. – 2022. – Режим доступу: <https://forbes.ua/inside/dazhe-vo-vremya-voyny-rossiya-platit-ukraine-za-tranzit-gaza-pochemu-my-ne-mozhem-otkazatsya-i-rf-tozhe-31032022-5195> (дата звернення: 18.04.2025). – Назва з екрана.
95. Орел І. Російські ракети зупинили транзит нафти трубопроводом «Дружба». Які наслідки та хто втратить найбільше [Електронний ресурс] / І. Орел // Forbes Ukraine. – 2022. – Режим доступу: <https://forbes.ua/inside/tsina-pitannya-150-mln-na-rik-chomu-ukraina-zupinila-tranzit-rosiyskoi-nafti-druzhboyu-i-khto-vtratit-naybilshe-09082022-7595> (дата звернення: 18.04.2025). – Назва з екрана.
96. Тарасовський Ю. Угорська MOL та словацька Slovnaft оплатили транзит російської нафти через Україну [Електронний ресурс] / Ю. Тарасовський // Forbes Ukraine. – 2022. – Режим доступу: <https://forbes.ua/news/ugorska-mol-ta-slovatska-slovnaft-oplatili-tranzit-rosiyskoi-nafti-cherez-ukrainu-10082022-7604> (дата звернення: 18.04.2025). – Назва з екрана.
97. Транзит російського газу зупинено [Електронний ресурс] // Міністерство енергетики України. – 2025. – Режим доступу: <https://www.mev.gov.ua/novyna/tranzyt-rosiyskoho-hazu-zupyneno> (дата звернення: 18.04.2025). – Назва з екрана.

98. Than K., Payne J. Hungary wants Ukraine gas transit to resume as EU sanctions rollover looms [Електронний ресурс] / К. Than, J. Payne. // Reuters. – 2025. — Режим доступу: <https://www.reuters.com/world/europe/hungary-wants-ukraine-gas-transit-resume-eu-sanctions-rollover-looks-2025-01-24/> (дата звернення: 18.04.2025). – Назва з екрана.
99. Hungary in talks to buy Azeri gas from late 2023 - minister [Електронний ресурс] // Reuters. – 2022. — Режим доступу: <https://www.reuters.com/article/business/energy/hungary-in-talks-to-buy-azeri-gas-from-late-2023-minister-idUSL8N2UE4XG/> (дата звернення: 18.04.2025). – Назва з екрана.
100. Касіян В. Угорщина почала купувати газ в Азербайджану раніше, ніж планувалося [Електронний ресурс] / В. Касіян // Liga.net. – 2023. — Режим доступу: <https://biz.liga.net/ua/all/tek/novosti/vengriya-nachala-pokupat-gaz-u-azerbaydjana-ranshe-chem-planirovalos> (дата звернення: 18.04.2025). – Назва з екрана.
101. Кричковська У. Угорщина та "Газпром" домовились про можливість збільшити поставки російського газу [Електронний ресурс] / У. Кричковська // Європейська правда. – 2024. — Режим доступу: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2024/10/10/7195972/> (дата звернення: 18.04.2025). – Назва з екрана.
102. Novet J. Czechs hail end of Russian oil dependence with first increased deliveries from west [Електронний ресурс] / J. Novet. // Reuters. – 2025. — Режим доступу: <https://www.reuters.com/world/europe/czech-republic-becomes-fully-independent-russian-oil-government-says-2025-04-17/> (дата звернення: 18.04.2025). – Назва з екрана.

АНОТАЦІЯ

Кваліфікаційної роботи

Тема: Угорський вектор зовнішньої політики України протягом 1991–2025 років

Студент: Свінцов Андрій Сергійович

Рік навчання, факультет: 4 рік навчання, факультет соціальних наук і соціальних технологій

Науковий керівник: кандидат політичних наук, доцент Тараненко Г. Г.

Рецензент _____

(*науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали*)

Захищена “ _____ ” _____ 2025 р.

Короткий зміст роботи:

У роботі автор досліджує угорський вектор зовнішньої політики України протягом 1991–2025 років. Метою роботи є визначити його основні сфери та їх зміни протягом 1991–2025 років. Основну увагу в роботі приділено дослідженню його політичної, торговельно-економічної, енергетичної та гуманітарно-безпекової сфер. Досліджуються ці сфери у двох хронологічних рамках: 1991–2022 роки у 2 розділі й 2022–2025 роки у 3 розділі і у контексті двох ключових чинників – вторгнення Росії в Україну та європейської й євроатлантичної інтеграції України. У роботі автор також виокремлює основні поточні виклики та перспективи політичної та торговельно-економічної сфер, а також визначає ключові трансформації в енергетичній і гуманітарно-безпековій сферах угорського вектора зовнішньої політики України.

Ключові слова: зовнішня політика України, українсько-угорські відносини, вторгнення Росії в Україну, європейська інтеграція, євроатлантична інтеграція.

Short summary:

In the paper the author examines the Hungarian vector of Ukraine’s foreign policy during the period of 1991–2025. The aim of the study is to identify its main dimensions and the changes they have undergone throughout 1991–2025. The focus is placed on the analysis of its political, trade and economic, energy, and humanitarian-security dimensions. These areas are studied within two chronological frameworks: 1991–2022 in

Chapter 2 and 2022–2025 in Chapter 3, and in the context of two key factors — the Russian invasion of Ukraine and Ukraine’s European and Euro-Atlantic integration. The author also outlines the main current challenges and prospects in the political and trade-economic dimensions, as well as identifies key transformations in the energy and humanitarian-security aspects of the Hungarian vector of Ukraine’s foreign policy.

Keywords: Ukraine’s foreign policy, Ukrainian-Hungarian relations, Russian invasion of Ukraine, European integration, Euro-Atlantic integration.